

קובץ

באר התורה

(קנב)

פרשת וארא

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

יו"ל

ע"י מכון "יד יוסף"

לעילוי נשמת רבי יוסף מלכא בן עישה ע"ה

*

נשמח לקבל הערות והוספות ותגובות

ולהצטרפות לרשימת התפוצה

ניתן לשלוח ל:

as0583233587@gmail.com

פקס: 036770810

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

תוכן הענינים:

- ד.....קידוש ה' וחילול ה' במי שאינו שומר תורה ומצוה.....
- ז.....בדיני קשירת נעלים.....
- ח.....בדין נזכר שאמצע שמונה עשרה שלא בירך ברכת המזון.....
- י.....זמן הברכה על הברקים והרעמים.....
- יג.....מכתב הוספות לספר פסקי מנחת חן בהלכות שנים מקרא ואחד תרגום...ג
- כד.....האם מותר לתת מאכלי שבת לנכרי.....
- כה.....חתן במוצאי שבת לפני החתונה האם אומר ויהיה נועם מכתב לספר הבדלת מראש.....
- כח.....טוסטר חלבי שהשתמשו בו לבשרי.....
- ל.....חיוב מזוזה במניני חצירות ובקדושת מקום מניני חצירות.....
- לב.....בדין סירוס לזמן.....
- לח.....האם דיני הרחקות נוהגים בחתן וכלה מאורסים.....
- מ.....האם הנקבר ביום שישי לאחר חצות יש לו חיבוט הקבר.....
- מב.....האם מותר למרוח משחה על קמטים כדי שיראה כצעיר.....
- מד.....מכתב לספר ומשפטי פיהו הלכות השבת אבידה סגולה למציאת אבידה מד
- מז.....ללמוד לפי טבעו - מכתב לקונטרס שמח נפש.....
- מט.....הרה"ג נדב מיכאל שריפי שליט"א בעמח"ס שמן הטוב ושא"ס.....
- מט.....הגאון רבי ישראל שוורץ שליט"א בעמח"ס דעת ישראל ושא"ס.....

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

יציא לאור

לעילוי נשמת זקנתי הרבנית הצדקנית
מרת עליזה עישה בת לאוני ע"ה
אשת חבר
לזקני מרן הגר"א פורת טהרני שליט"א
נלב"ע כ' שבט תש"פ
לעילוי נשמת האשה הצדקנית אם זקני
מרת עישא אליז בת איזה אביטבול ע"ה
נלב"ע ד' תשרי תשפ"א
ת.נ.צ.ב.ה

קידוש ה' וחילול ה' במי שאינו שומר תורה ומצוה

וְשָׂרָץ הַיָּאֵר צִפְרֻדְעִים וְעָלוּ וּבָאוּ בְּבֵיתָךְ וּבְחֹדֶר מִשְׁכַּבְךָ וְעַל מִטְתְּךָ וּבְבֵית
עֲבֹדֶיךָ וּבְעֵמֶךָ וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ. (ז כח).

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

ואיתא בגמ' בפסחים דף נג ע"ב עוד זו דרש תודוס איש רומי מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמו על קדושת השם לכבשן האש, נשאו ק"ו בעצמן מצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם כתיב בהו ובאו ועלו בביתך וגו' ובתנור וכתב ר' אבהו, אימתי משארות מצויות אצל תנור הוי אומר בשעה שהתנור חם, אנו שמצווין על קדושת השם על אחת כמה וכמה.

הנה קידוש ה' פשיטא ששייך בחילונים שאינם שומרים תורה ומצוות, וק"ח מהצפרדעים שעשו קידוש ה' אצל פרעה, אבל יש לדון האם שייך דין חילול ה' בחילונים וכו' שאפשר שאף שיאמרו כן כיון שכל מטרתם לעקור את הדת מכל כיונים והם בטוח כמומרים א"כ אין חיוב להזהר בזה מפני חילול ה', ואף שיש שיטות שחילונים של היום לא חשיבי מזידים אלא רק שוגגים, מ"מ עיקר הסברא בזה רק משום שהתקשורת מטעה אותם, וכמ"ש להביא ידידי הגרנ"י בן שמעון שליט"א בגליון מעשה נסים מס' 2 בשם הגר"י כהן יעו"ש עוד באריכות, אבל מ"מ סו"ס יש לדון שיש חילול ה' לכל האנשים שבחו"ל ועוד שהם שומרי שבת והם לא יודעים בדיוק, וזה סותר להם את האמונת חכמים לגדולי התורה שבארץ הקודש.

ולענ"ד דין חילול ה' שייך בכל גוונא, דהנה איתא בגמ' ביומא דף פו ע"א איתא אבל מי שיש חילול השם בידו אין לו כוח בתשובה לתלות ולא ביוה"כ למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עדתמותון היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא אי שקילנא בשרא מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר וכו', וכתב שם רש"י בד"ה באמור להם עם ה' אלה, את זו קרא הכתוב חילול השם כשאדם חשוב עובר עבירה ופורענות באה עליו והכל אומרים מה הועילו לו ראה החסידים והחכמים רעה באה עליהם שנאמר ויחללו את שם קדשי ובמה חללהו באמור עליהם האומות שגלו ביניהן ראו עם ה' אלה ולא יכול להצילם שלא יגלו נמצא שם שמים מתחלל וכבודו מתמעט עכ"ל, ומוכח דעל הכל אומרים גם שייך חילול ה', ולא עוד גם באומות העולם שייך חילול ה', ולכן י"ל דגם בכה"ג יש חילול ה' ויש לאסור להתפלל במקומות שיכולים להגיע חילול ה' שהתקשורת תגיד שהחרדים לא שומרים על החוק דהא סו"ס הוא חילול ה', וכה"ג שמעתי מהגר"ש עמנואל שליט"א ששייך חילול ה' על מה שהתקשורת מפיצה, ובזה שמעתי ממנו לענין מעשה הדבקות שהיה ישיבה שלמה אחת שנדבקה באמת כולם בכוונה ואכמ"ל, וכן כתב לי הגר"ש"ב

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

גנוט שליט"א שבעת הזאת אינו מתפלל בתוך הבית הכנסת אלא מחוץ לבית הכנסת ליד החלון. והארכת עוד בכ"ז במק"א.

ומה שיש חילול ה' אף על גוים כן מוכח גם ממש"כ בשו"ע יו"ד סימן רנד שאסור לישראל ליטול צדקה מן העכו"ם בפרהסיא ואיסורו משום חילול ה' שמבזה עצמו בפרהסיא כמבואר בגמ' בסנדהרין דף כו ע"א יעו"ש, וכן ראה ביפה ללב (ח"ג אות ד) ש בתלמיד חכם אף להתפרנס מצדקה של ישראל החמירו בו דהוי מחלל השם ומבזה התורה ולכן "ש לשאול בפה מן הגוי או מומר דהוי חילול השם טפי ושומר נפשו ירחוק מן הכיעור כמטחוי קשת וכו' יעו"ש. וכן יש להוכיח מהא דכתבו הפוסקים לכבד הורה חילוני משום חילול ה' יעו"ש, וכן לחלל עליו שבת, וכן יש להוכיח ממש"כ לדון בסוף שו"ת מעשה נסים ח"א שחילול ה' עדיף חילול שבת יעו"ש באריכות.

וכמו כן יש לדון ממש"כ בשו"ת שבט הקהתי (ח"ד סימן רפט) שהרי הדין לא להתאבל על מומר, אבל מ"מ כתב שם שהכחם עיניו בראשו שאם יש חשש שיצא מזה חילול ה' שהחפשים יאמרו שאין החרדין יושבים שבעה שזהו עון חילול ה' וחמור יותר יעו"ש.

וכן ראה במעדני שלמה (עמ' קעה) שנשאל לגבי מי שרגיל לשחות בקביעות מטעמי בריאות כגון שיש לו כאבים בגב האם מותר להמשיך לשחות בתשעת הימים, והשיב, לא מתאים לשחות בימים אלה וכו' ובפרט שאם יצטרך לשחות בברכיה של חילונים יש בזה משום חילול השם שהרי לא יבינו מדוע אחרים אינם שוחים ומן הסתם שמעו על מנהג האבלות בימים אלו וכו' יעו"ש

וכן ראה עוד בס' אשכתביה דרבי (ח"ב עמ' קסו) מביא שבעל תשובה אחד שאל את מרן הקה"י זצ"ל האם חייב בכבוד אביו שאינו שומר תורה ומצוות, ואמר לו שפטור מכבודו אבל יתנהג עמו כאחד האנשים הנכבדים כדי שלא יהיה חילול השם יעו"ש.

וכן יש להוכיח בכ"ז מדברי הגמ' בשבת דף קיד ע"ב כל תלמיד שיש רב על בגדו חייב מיתה, ומצינו בזה כמה ביאורים, וברינו יונה בספר היראה אות רכו כתב שיש בו משום חילול ה', ובמשך חכמה (ויקרא יט) כתב שמטען זה חייבים עליו מיתה כמבואר בגמ' ביומא דף פו ע"א שחילול ה' אין לו כפרה אלא במיתה.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

ושוב לאחר כותבי כ"ז ראיתי בשיחתו השבועית של רבינו מרן ראש הישיבה הגרי"ג אידלשטיין שליט"א שמאר שיש חובה לשמור על ההוראות כי הרי החילונים מסתכלים עלינו, ולכן יש חובה להזהר בזה, מפני החטא של חילול ה' ע"ע בגליון דרכי החיזוק (יתרו תשפ"א).

וכן מצאתי בשו"ת שבט הקהתי (ח"ג סי' של"ח) שכתב שמי ששכר אחד לשמור הילדים שלו בשבת ולא עלתה על דעתו איסור של שכר שבת די ש להתיר ליתן שכר שבת למנוע חילול השם דאם לא יתן לו שכרו יחשוב החילוני דהדתיים הם גנבים ועושקי שכר שכיר ויש להתיר איסור שכר שבת משום שלא יהיה חילול השם ח"ו ע"ש, וכיוצא בזה כתב הגרש"ז אויערבך זצ"ל בשו"ת מנחת שלמה (ח"א ס' לה) באדם שאינו שומר תורה ומצוות שאם יש חשש שעל ידי זה שיציעו לו לברך יפגע וישנא לומדי תורה, מותר לכבדו באכילה ושתייה, כדי שלא יכשל בעבירות חמורות יותר על ידי שנאתו, יעו"ש עוד במש"כ בזה, ובמש"כ בס' פאר הדור ח"ג עמ' קצה בשם החזון איש.

בדיני קשירת נעלים

בס"ד

אור לכ"ג טבת תשפ"ב

לכבוד הגאון רבי יעקב אהרן סקוצילס שליט"א בעמח"ס אהל יעקב ושא"ס ירושלים עיה"ק תובב"א

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

במה ששאל בזה"ל: לגבי הדין של קשירת שרוכים בנעלים בנעל שמאל לפני ימין האם אותו דין נהוג גם בנעלים עם חיבור סקוטש ע"כ לשון שאלתו.

הנה בעיקר האי דינא איתא בגמ' בשבת דף סא ע"א כשהוא נועל נועל של ימין תחילה וכשהוא קושר קושר של שמאל תחילה, דומיא דתפילין דיש חשיבות בשמאל, וכן כתב בשו"ע או"ח סימן ב' ס"ד, ומוכח דהחשיבות הוא דוקא לענין קשירה, ואמנם מדברי רש"י שם בד"ה וסיים כתב, דהוא משום הנעילה, ולפי"ז ה"ה בנעלי סקוטש, ואמנם מדברי התוס' שם בד"ה וסיים דשמאלא כתבו בזה"ל: אומר ריב"א דדוקא לענין קשירה הוא דחשיבה של שמאל טפי משום דחשיבות תפילין היא בקשירה אבל איפכא לא ולהאי טעמא יש לנעול של ימין תחילה במנעלים שאין בהם קשירה עכ"ד, וכתב בשו"ת משנה הלכות חלק יג סימן ג' דבנעלים ללא קשירה תלוי במח' רש"י התוס', וכתב דמהיות טוב עדיף לקיים דעת רש"י, ובספר אוצר תשובות לשאלות המצויות אורח חיים חלק א סימן ו' כתב דכיון דלפי דברי השו"ע הרב מקפידים גם בשאר מילי ממילא ה"ה מנעלים שאין בהם שרוכים גם יש להחמיר בזה, ואמנם לפי דברי הלבוש אין צריך להחמיר בזה, וכל אחד יעשה כמנהגו, ובילקו"י סימן ב' הלכה ו' כתב דבמנעלים שאין בהם קשירה אין דין שמאל אלא ינעל ימין ואח"כ שמאל, ונראה לכאורה דה"ה לשרוכים, ויעו"ש בהערה, ועיין. ויש עוד להאריך בכ"ז, אבל זמני קצר.

בברכת התורה ידידו הדו"ש

יוסף אביטבול

פה עיר התורה בני ברק

בדין נזכר שאמצע שמונה עשרה שלא בדרך ברכת המזון

בס"ד

אור לכ"ה טבת תשפ"ב

לכבוד ידידי ורעי הרה"ג בנימין ראובן שלזינגר שליט"א מח"ס מנחת בנימין.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

לאחר עטירת השלו' והברכה.

ראיתי חיבורו החדש "מנחת בנימין" טבת תשפ"ב, וראיתי בסימן ט' שהביא הנידון במי שנזכר באמצע שמו"ע שלא יברך ברכת המזון ועד שיגמור שמו"ע כבר יעבור הזמן ולא יוכל לברך ברכת המזון, והביא כת"ר שליט"א דברי גדולי הפוסקים.

ועוד הביא מש"כ לו בזה הגאון רבי חיים שלום הלוי סגל שליט"א מח"ס שו"ת בירורי חיים וש"ס, שלמעשה ההוראה הוא שיברך ברהמ"ז באמצע תפילת שמו"ע. ולגבי מה שהובא שם לדון א. האם כשמברך ברהמ"ז באמצע שמו"ע שזה יהיה 'בישיבה' כדין ברהמ"ז או בעמידה כדין שמו"ע. ב. האם הוא יכול ללכת באמצע שמו"ע ליטול 'מים אחרונים' קודם שמברך ברהמ"ז. נראה בפשיטות שיברך את הברהמ"ז בישיבה וכן ילך ליטול 'מים אחרונים', כיון שעכשיו דינו שיברך ברהמ"ז בכל דינו ופרטיו, וכמו שמברך את הברהמ"ז באמצע שמו"ע כיון שהיא מצוה עוברת וכנ"ל, כמו"כ יש לזה את כל דיני ברהמ"ז. עכ"ד. וראה עוד במש"כ ע"ד בקונטרס באר יוסף ובנימין סימן מג.

ואמנם במש"כ שילך ליטול מים אחרונים, וכן יברך בישיבה, נראה דהוא חידוש גדול לדינא לומר כן, דהרי אמנם שיש חיוב לברך ברכת המזון, כי הוא דאורייתא, וע"ז יש היתר ולא על כל מילי דרבנן, וממילא י"ל לדינא כמ"ש בבאר יוסף ובנימין שם שמהרחמן ואילך כבר יאמר לאחר שמו"ע. ובזה יש להוסיף הסברא שכתב לכת"ר ידידינו הג"ר יוסף סעדו שליט"א בעמח"ס מסיני בא, שיש לומר הכא הדין דעוסק במצוה פטור מן המצוה וקיצר בזה יעו"ש בדבריו, והגאון רבי עקביא מדלוב שליט"א מרבני ישית מיר בירושלים ת"ו כתב שתלוי במח' המג"א והא"ר בסימן קכח והביאם במשנ"ב שם בכהן המתפלל שמו"ע וקראו לו לדוכן דלפי דעת רע"א איסור דאורייתא דוחה דרבנן יעו"ש, ואמנם מ"מ כל ההיתר הוא רק לדאורייתא שם, ולא ליטול ידיו מסתמא, וא"כ כ"ש הכא לגבי דין מים אחרונים, וכ"ש לגבי דין מים אחרונים שיש בפוסקים שמקילים שאין היום מלח סדומית, ומסתמא הגר"מ דרורי שליט"א בספריו האדירים תשובות תל תלפיות כתב בזה. ושוב ראיתי מה שכת"ר הביא עוד בזה מה שכתב בספר הנ"ל ששאל להגר"ק בכמה שאלות בזה וכתב שם בסו"ד שאולי ברכה רביעית כן יפטור מדין עוסק במצוה והגר"ק השיבו אולי.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

ואמנם הכא יש מקום לומר דאינו ענין רק לדין עוסק במצוה פטור מן המצוה, אלא בדין דמסיח דעתו, וכמו שהשיב לכת"ר ידידינו הגר"י אוהב ציון שליט"א בעמח"ס שו"ת יעלת חן ושא"ס, ששאל לאור הועלם הגר"ד קוק שליט"א והאו אמר שאם המתפלל נמצא במצב שאינו יכול לעמוד בפני המלך וריכוזו לוקה בחסר מחמת צערא דאית ליה מהפסד ברכת המזון אין הכא נמי שיש להתיר לוט לברך ברכת המזון בשמע קולינו וכיוצא בזה כיון שאמנם יש כאן הספק מחד גיסא אבל ההספק הוא הוא בנין לתפילה, אבל אינו בדרגה כזאת אין להתיר לו להפסיק והאריך בזה עוד בתשובתו יעויין בכל תשובתו, ויש עוד להאריך בכ"ז בפנ"ע ועוד חזון ליוסף.

ואסיים בברכה לכת"ר שליט"א שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה, ולהוציא עוד ספרים מועילים, לזכות את הרבים בדבר ה' זו הלכה, ובמתיקותה של תורה, בדרכי ההוראה, ובשימוש חכמים שעושה, ויהיה רצון שנזכה בקרוב ממש לביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

ידידו הדו"ש

יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

כאן ישיבת רנה של תורה – כרמיאל

זמן הברכה על הברקים והרעמים

בס"ד

אור לכ"ג טבת תשפ"ב

לכבוד ידידי הרה"ג בנימין ראובן שלזינגר שליט"א מח"ס מנחת בנימין
וגיליון מן הבאר

שלו' וברכה

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

כתב כת"ר בזה"ל: הייתי מאד מאד שמח לקבל חומר בענין הנידון האם אפשר לברך על ברק כשרואה את האור של הברק ולא את הברק בעצמו. ראיתי שהרחיב בזה קצת בגם אני אודך הגרמ"ש דיין ח"ו בסי' האחרון, אוכל לשלוח למעכת"ר. כמו"כ הייתי שמח לקבל בענין מי שדיבר לאחר ראית הברק האם יכול תוכ"ד לראייה לברך הברכה, ובזה גם ראיתי מה שלוקט בזה בגליון בדרכו אמונה פר' שמות תשפ"ב. ע"כ לשונו.

הנה בשו"ע סי' רכ"ז ס"א, כתב על זיקים והוא כמין כוכב היורה כחץ בארך השמים ממקום למקום ונמשך אורו כשבת, ושל רעדת הארץ ועל הברקים ועל הרעמים ועל רוחות שנשבו בזעף על כל אחד מאלו אומר ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם עושה מעשה בראשית ואם ירצה יאמר ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שכחו וגברותו מלא עולם, עכ"ד השו"ע, ומשמע מדבריו שצריך לראות את הברק בעצמו, הנה מדברי השו"ע משמע שצריך לראות את הברק בעצמו, ומ"מ מצינו שכתב לחדש בשו"ת מנחת שלמה (סימן ד' אות לד) שמנהג העולם לברך גם על ראית אור הברק, ולא הברק עצמו, ומנהג נכון הוא, ולפי"ז יכול לברך אף אם רואה את הברק בתוך הבית, וכן כתב לדינא כהגרשז"א בשו"ת ציץ אליעזר (חלק יב סימן כא) וכן הביא בס' שער העין (בתשובה שבסוף הספר עמ' תסה), יעו"ש, וכן כתב לדינא את המנח"ש בחזון עובדיה (ברכות עמ' תסו) יעו"ש, וכן כתב בשו"ת רבבות אפרים (ח"ד סימן נד אות יט) יעו"ש, וכן כתב בס' מת ליעקב (סימן רכז בהערה) וכן כתב בשו"ת אז נדברו (ח"ו סימן כג אות ב') ושם ביאר הסברא דהרי עיקר הברכה הוא על ההתפעלות הלב ומספיק אם ראוה את האור של הברק, וכן כתב בה"ב (חלק יא עמ' תסג).

אולם הגר"מ לוי זצ"ל בספרו ברכת ה' על הל' ברכות (ח"ד עמ' רלט) כתב שצריך שיראה את הברק עצמו יעו"ש, ויל"ע אם לדינא נימא הכא סב"ל. אלא דבעיקר דבריו ראיתי שכתב לתמוה ידידי הגרנ"י בן שמעון שליט"א בקונ' הערות בדיני ברכת הרעמים והברקים (עמ' ו) שכתב לתמוה ע"ד שמניין לו שלא שייך להתפעל מהאור של הברק והרי המציאות מוכיחה שאינו כן, והרי אפשר לשאול כל אחד, ויאמר כדבר פשוט שעצם האור של הברק באמצע לילה חשוך מעורר התרגשות יעו"ש שהסיק שבכה"ג שרואה הבזקי אור נתוך החדר אבל לא רואה את הברק לא יברך, אלא דלענ"ד נראה דמוכח מדברי הפוסקים הנ"ל דאפילו בכה"ג יברך, ומ"מ גם בעיקר דבריו שרואים את הברק בלילה רהי עךל הברק מברכים גם ביום, ובע"כ דהוא על

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

העושה מעשה בראשית, וא"כ זה שייך בכל דוכתא, ולכן נראה דאין לצרף את דעת גהר"מ הלוי זצ"ל לסב"ל ויל"ע עוד לדינא.

ועוד ראיתי שכתבו לעורר בזה ע"פ מה שהובא דעת מרן שר התורה הגר"ח שליט"א והו"ד בגליון אליבא דהלכתא (לח עמ' קא) שאין חיוב לחכות לברק חזק וכן לרעם יותר חזק, וא"כ הוא דלא כאנשים שטועים בזה שמחכים לרעם או לברק יותר חזק, וכן ראה עוד בס' שער העין (עמ' תסג) שנשאל הגר"מ שטרנבוך שליט"א האם מברכים על כל רעם שמרגיש בו אפ' חלש או שבעינן דוקא רעם חזק שמרגישים בו היטב, וענה בזה"ל: נתת דבריך לשיעורין דמי יימר לן מהו רעם חלש ומהו חזק, עכ"ד, וע"ע בס' הליכות ברכות (עמ' תקיא) שכתב הגר"א מלכא שליט"א שאין צריך להמתין לרעמים חזקים אלא עד שיהיה ברור לו שאלו רעמים ולא רעש של מטוסים יעו"ש, אולם אינו צריך לזה היכא דהוא יודע שהוא יום חורפי וכו'.

ובכ"ז כתב ידידי הגרנ"י בן שמעון שליט"א בקונטרס הערות בדיני ברכת הרעמים והברקים (חשון תשפ"א) שהרי בטעם ברכת הרעמים והברקים הובא ב' טעמים ויש לדון לפי הטעם של הט"ז שהם מראים יותר את כוחו של הקב"ה מהברקים וא"כ אפשר לומר שסברא זו דוקא ברעמים חזקים, שנראה בהם כוחו של השי"ת, ובפרט לפי מה שביאר האבודרהם והו"ד במשנ"ב סק"ז שכוחו היינו שהקב"ה מראה את כוחו כדי שייראו מלפניו, וא"כ זה יותר שייך ברעם חזק לפי דבריו, יעו"ש עוד, ועוד הוסיף שם, שעכ"פ אין להביא ראיה מדברי הגמ' בברכות נט. שלא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומיות שבלב. ומבאר המהרש"א שם משום שהרעם הוא דבר מחריד ביותר, ואין ידוע בו תועלת, משום הכי קאמר שלא נבראו אלא לפשט והינו להחריד הלבבות שיחזרו בתשובה, ובפשטות כדי שיכנס בלבו של אדם יראת שמים והרהורי תשובה צריך לשמוע רעמים חזקים אבל רעמים חלשים לא משפיעים כל כך והיה מקום להביא ראיה מדברי הגמ' הנ"ל שאין לברך על שמיעת רעמים חלשים אך יש לדחות ולומר דאכן בדרך כלל רעמים הינם חזקים אבל לא בהכרח שכל רעם יהיה כך ופשוט עכ"ד.

ולענין מה ששאל אם דיבר לאחר ראיית הברקים והרעמים האם יכול לברך הברכה, וכתב לציין למה שהובא בגליון בדרכו אמונה, הנה שם הובא מה שהשיב מרן שר התורה הגר"ח שליט"א שאם הפסיק הרעם הוי הפסק, הנה בשו"ע שם ס"ג, היה יושב בבית הכסא ושמע קול רעם או ראה ברק,

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

שאם יכול לצאת ולברך תכ"ד יצא ואם לאו לא יצא, וצ"ע האיך יספיק, הרי עד שיטול את ידיו יקח הרבה זמן, וראה במשנ"ב סקי"א שנראה שהרגיש בקושיה זו וכתב לבאר והיינו היכא שלא עשה צרכיו ולא נגע בידיו במקום הטינופת [ואע"ג דלעיל בסימן ד' מבואר דהיוצא מביה"כ צריך ליטול ידיו אפילו לא עשה צרכיו מ"מ הכא כדי שלא יפסיד הברכה אין צריך ליטול ידיו מקודם אם לא שהיו ידיו מטונפות] או שיכול ליטול ידיו במים או בשאר מידי דמנקי סמוך לשמיעתו דאל"ה ודאי יתארך הזמן יותר מכדי דבור. ומבואר דיותר מכדי דיבור אם הפסיק לא יכול לברך עוד. ויש עוד להאריך בכ"ז, והזמן קצר והמלאכה מרובה.

בברכת התורה

ידידך הדו"ש

יוסף אביטבול

פה עיר התורה בני ברק

מכתב הוספות לספר פסקי מנחת חן בהלכות שנים מקרא ואחד תרגום

בס"ד

יום ו' לסדר שמו"ת

לכבוד הגר"ג הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך, קבלתי הספר פסקי מנחת חן שי"ל ע"י ידידינו הגאון רבי יעקב אהרן סקוצילס שליט"א בעמח"ס אהל יעקב, והיות ופרשת השבוע רמוז דין חיוב שמו"ת, וכמ"ש בבעל הטורים ואלה שמות וכו', וחייב אדם לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום וכו'. אצרף כמה הוספות במש"כ בזה.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

(א). במש"כ בהערות העמ' צ שיש לחקור האם זה סגולה או חיוב, וכתב דמצינו כמה משמעות בענין לעולם, ושלמעשה הפוסקים כתבו שהוא חובה, הנה בספרי שערי יוסף אורחות הישיבה סימן טו, איתא בגמ' בברכות (ח' ע"א) לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו ע"כ.

ונאמרו כמה טעמים לאמירת שנים מקרא ואחד תרגום, (א). הראב"ן (הובא בהגמ"י פרק י"ג מהלכות תפלה הכ"ה) כתב, שנים מקרא כנגד שנים שקוראים בבית הכנסת, דהיינו הבעל-קורא והעולה לתורה, ואחד תרגום כנגד המתרגם שבזמנם היו נוהגים לתרגם כל פסוק ופסוק. (ב). והלבוש כתב שהוא כדי שיהיה בקי בתורה. (ג). ובתרומת הדשן (סימן כג) כתב דאפשר שהוא כדי שיהא רגיל במה שהצבור קורין, ועל ידי כך יכול כל עולה לתורה לקרוא בתורה בעצמו את פרשת עלייתו, שכן כך היו נוהגים שכל מי שעולה לתורה היה קורא בעצמו. (ד). ובשו"ת בעלי התוס' (סימן טז) כתבו כדי שיתן לבו ודעתו לקריאת התורה, שאחר שקרא שמו"ת יקשיב טוב יותר לקריאת"ת. (ה). במטה משה (סימן תסד) כתב הטעם שהצריכו לכפול הקריאה ולקרוא התרגום, הוא כנגד התורה שניתנה שלש פעמים; פעם ראשונה בסיני, שניה באהל מועד, ושלישית בערבות מואב. שנים מקרא - כנגד סיני ואהל מועד ותרגום - כנגד ערבות מואב.

ובערוך השלחן הוסיף שבשעה שמשה תיקן לקרות בתורה, תיקן גם לקרות שנים מקרא ואחד תרגום, וכידוע שתרגום אונקלוס ניתן בסיני ונשתכח, וחזר אונקלוס הגר ויסדו, ובספר פאר הדור מובא על מרן החזון איש זצ"ל שקריאה ראשונה הוא בבחינת "לעולם ליגרס איניש", וקריאת התרגום הוא "והדר למיסבר", ואחר כך חוזר לקרוא המקרא אחר שכבר הבין המקרא ע"י התרגום. והוא חידוש, שלדבריו צריך לקרוא הפסוק פעם אחת ואח"כ התרגום, ואחר כך שוב המקרא בשנית, והמנהג אינו כן, אלא למעשה קוראים תחילה כל פסוק או כל פרשה פעמיים ולבסוף תרגום, ואין מפסיקין באמצע עם התרגום, והרוצה לנהוג כמוהו ינהג. ויש להאריך עוד בזה בפנ"ע. [אי"ה ראה כבר מה שכתבנו בכ"ז בקובץ באר התורה מס' 73 הלכות שמו"ת].

והנה בגמ' כתוב לעולם וברמב"ם כתב חייב ויש לעי' מה החילוק, ומדברי הרמב"ם משמע דהוי חיובא, שהרי כתב ברמב"ם בסוף פרק י"ג מהל'

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

תפילה שכתב וחייב אדם להשלים וכו', וכן כתב בטוש"ע (סימן רפ"ה ויו"ד סימן ת'), והיינו דקריאת שמו"ת הוי חובה גמורה ולא רק ענין בעלמא, אלא דצ"ב דהרי סו"ס בגמ' כתוב לעולם, ומצינו בזה כמה ביאורים למה כתוב בגמ' לעולם.

א). כתב בספר ברכת אברהם (ברכות שם) שכנראה שגירסת הרמב"ם בגמ' היא, וכל המשלים וכו' ולא שכל כמו הגירסא שלפנינו, ומבואר דתרתני מילי נינהו חדא דיש חיוב להשלים את הפרשת שמו"ת ועוד שהמשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו, וע"ש שהוסיף שהרי הרא"ש גרס וכל ע"ש, ויש להוסיף דגם הרא"ש גרס וכל, ומוכח דס"ל דהיא חובה גמורה כשיטת הרמב"ם והרא"ש, וכן גירסת הנימוק"י והמחזור ויטרי (סימן קיז), אלא דראיתי שכתב להעיר בספר מנחת מאיר על עניני שמו"ת (עמ' ב) מהא דהרי"ף לא גרס וכל אלא שכל ובע"כ דלפי הרי"ף לא הוי חיוב גמור וא"כ הו"ל לב"י לחלק בזה.

ומ"מ בדעת הרא"ש הכי מוכח ממש"כ לענין אבל במו"ק פ"ג סימן יח, וז"ל: אבל לחזור הפרשה כיון דחייב אדם להשלים פרשיותיו עם הציבור הוי כקורא את שמע ומותר עכ"ד, וכן מוכח מעוד ראשונים. ובע"כ דהוא חיוב גמור.

ב). בשו"ת משנת יוסף (חלק ו' סימן פ"א) הביא שלפעמים מצאנו בש"ס המילה לעולם וכמה פעמים הכוונה הוא לחיוב ובפוסקים נזכר בלשון סתם שיעשה כן או חייב לעשות כן ולא בלשון לעולם לדוגמא במסכת ברכות (דף ח.) דלעולם יכנס לאדם לבית הכנסת שיעור ב' פתחים, ובשו"ע (סימן צ' סעיף ח') כותב יכנס שיעור ב' פתחים ועי"ש כמה דוגמאות.

ג). ובס' שבילי ההלכה (עמ' יט) כתב לבאר בשם הרב מרפה לנפש (ח"ד סימן יג) שאפילו אין בידו חומש חייב לחזר אחריו ולהכי נקט בגמ' לשון לעולם ובשו"ע לשון חייב להורות זה הענין.

ד). ובס' אדני שלמה (סק"א) כתב דלעולם בא לרבות אפילו סומא וכו', ולכן י"ל דנקט לעולם אבל אין הכא נמי הוי חיוב גמור, ולא בא לאפוקי מהחיוב.

ה). עוד י"ל ע"פ מש"כ הגר"ש בן שמעון שליט"א בספרו "בית שלמה" ח"ב שכתב לבאר מהו כל הלעולם שבש"ס, וכתב די"ל ע"פ מש"כ

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

בתשובות הגאונים שאפילו מי שחושק בתלמודו לא ימנע מלהשלים פרשיותיו עם הציבור וזה מאי דקאתי לעולם.

וא"כ י"ל דאין הכונה לאפוקי מחיוב, וע"ע בשו"ת ויברך דוד (ח"א סימן כ' אות ב) ובשו"ת נשמת שבת (ח"ב סימן ש').

ו). עוד י"ל לענ"ד דלעולם הכוונה היא עד מותו, וכמו שמסופר על אבינו רועינו רבינו מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל דלפני שנפטר בגיל 104 הקריא לפניו נכדו הגר"ג הוניסברג שליט"א וכך נדם לבו של מאור הגולה זיע"א, ובזה י"ל דלעולם אפילו לפני פטירתו יקרא שנים מקרא. וא"כ ממילא ליכא להוכיח דאיכא בהא חיוב. ועי' עוד בספרו של ידידנו הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א עניני שנים מקרא ואחד תרגום סימן ב' שענה הגר"ח קניבסקי שליט"א שזה חיוב גמור מדינא, עי"ש עוד.

אלא דסו"ס מצינו בכמה ראשונים דמשמע מדבריהם דאינו חיוב אלא מצוה בעלמא, כן כתב בשיבולי הלקט (סימן מב סימן עה) שראוי להשלים פרשיותיו עם הציבור שמו"ת, וכן כתב בספר תניא רבתי (סימן טז) ובספר המנהיג (הל' שבת סימן לא) כתב שכל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכים לו ימיו ושנותיו, וכ"ה בראבי"ה (סימן כב) ובאגור (סימן שצז), וכן מבואר במנורת המאור (נר שלישי סימן קל) וז"ל: כל היודע לקרות בתורה מצוה להשלים פרשיותיו עם הציבור עכ"ד, ומשמע דהוא למצוה ואינו חיוב גמור, וע"ע בשו"ת נחלת לוי (ח"ב סימן ו' אות א') שכתב לבאר בדבריו דהוא אינו אלא מצוה וענין סגולי בעלמא, וכן מבואר בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (ח"ג סימן שכא) שכתב בזה"ל: ומצוה להשלים פרשיותיו עם הציבור עכ"ד, וא"כ מבואר דאינו חובה גמור אלא למצוה בעלמא וכמ"ש בשו"ת איש מצליח (ח"א סימן טו ס"ב).

והנה ידוע חידוש הראב"ן בשו"ת הראב"ן (סימן פח) שכתב שדוקא יחיד הדר בכרך שאין בו מנין לקרות בתורה חייב לקרות שמו"ת ע"ש, אולם דחה דבריו בהגהות מימוניות סוף פרק י"ג מהל' תפילה) והובא בב"י (סי' רפה) ע"ש, והיה מקום דיש להסתמך בזה מה שנהגו היום הרבה בחורים ואברכים שלא לקרות שמו"ת, אולם שם כתב בסו"ד בזה"ל: ואעפ"כ מנהגינו מנהג גמור הוא דזימנין דלא מצי מכוין דעתיה בבית הכנסת לכל הפרשה ויצא בקריאה שקרא כבר ע"ש.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

והנה אף תלמיד חכם חייב לקרוא שמו"ת, כמו שמבואר בתשובות הגאונים (סימן ז) בשם רב מתתיה גאון, וששאלתם, תלמיד חכם שרוצה לשנות תלמודו, ואינו רוצה להסדיר פרשיותיו עם הצבור, האם רשאי לעשות כן, כך אמרו חכמים שאע"פ שהוא חושק בתלמודו אל יפגע מלהשלים פרשיותיו עם הצבור. וכן הוא בספר העתים (עמוד רנג ועמוד רסז).

וכן יש להוכיח ממה שכתב בספר מגיד מישרים למרן הבית יוסף ז"ל כתב שאמר לו המגיד למרן ז"ל: והטוב בעיניך שאתה קורא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום ברהיטא כחותה על הגחלים, לפרוק עול מעליך, והלא יש לך לזכור מאמר רשב"א, אל תעשה תפלתך קבע וכו', אבל צריך לקרוא הפרשה בנחת, ולהרגיש בדקדוקיה, ולתרץ אותם, ומה שלא תוכל לתרץ עיין במפרשים. עכ"ד, ומבואר שקריאת שמו"ת נודעה לכל אפילו לתלמיד חכם, ולא יאמר האדם שהוא ביטול תורה באיכות כידוע מהגר"ח מבריסק, שהרי גם זה תורה וגם זה חייבים ללמוד ולהבין, כי ממנה תוצאות חיים לתורה שבע"פ.

ובכה"ח (סי' רפ"ה ס"ק יד) כתב בזה: ואשרי מי שעושה כל דבר בזמנו ובמקום הראוי לו ולא יחוש על הזמן נגד עבודתו יתברך כי לכך נוצר ע"כ, וביאר הראשל"צ רבי מרדכי אליהו זצ"ל בס' מאמר מרדכי (עמ' סג) שלפיכך הגמ' אומרת בדוקא "כל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו כלומר שלא יחשוש האדם שבקריאת שנים מקרא ואחד תרגום היא ביטול תורה בעבורו, דלהיפך ע"י כן מאירכים לו ימיו ושנותיו, ואדרבה בני תורה צריכים ללמוד רש"י וכמו שכתב בשו"ע (סי' רפ"ה ס"ב) וירא שמים שיקרא גם רש"י, וירא שמים זה בחורי ישיבה ואברכי הכוללים. וכן נודע שהגרי"ש אלישיב זצוק"ל התרעם ע"ז שכאלו בחורים ואברכים פטורים משנים מקרא ואחד תרגום. [עי' שיעורי מרן הגרי"ש אלישיב עמ"ס ברכות דף ח.].

וכן בשו"ת אגרות משה (או"ח חלק ה' סימן י"ז) פסק במפורש שאין לפטור בני תורה ממצוה זו וז"ל: הנה בעניין המצוה שמחויב כל אחד ואחד לקרוא הפרשה בכל שבוע שנים מקרא ואחד תרגום ורבותינו אף מהראשונים הוסיפו שצריך לקרוא הפרשה בכל שבוע שנים מקרא ואחד תרגום ורבותינו וכו' פשוט וברור שלא נפטר שום אדם מכל מצוה דרבנן בטענה שעוסק בתורה כן לא נפטרו שתורתו אומנתו כרשב"י וחבריו שהיו פטורין מתפילה

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

דרבנן היו חייבין בקריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום דהא גם זה הוא לימוד תורה ובחיוב לימוד תורה הא איכא חיוב ללמוד גם מקרא וכו'.

וראה בס' תולדות ערוגת הבשם (עמ' קלח) שבעת ביקורו של הרה"ק רבי מרדכי מנאדבונא זצ"ל בישיבתו של הגה"ק בעל ערוגת הבושם זצ"ל נפגש עם תלמידי הישיבה והתעניין בלימודם לשאלת הגה"ק אם הוא שבע רצון מהישיבה ענה לו הרה"ק מנאדבונא הן אמת שמופלגים הם בתורה אמנם כמדומני שיש ביניהם בחורים שאינם יראי ה' כששמע זאת הגה"ק נתחוורו פניו ואמר למה יאמר כן השיב לו הרה"ק הנני מרגיש במקצתם שאינם עוברים על הסדרא שנים מקרא ואחד תרגום מיד בירר הגה"ק את הדבר ונודע לו שאמנם כך הם פני הדברים שמפני שהם טרודים לקראת המבחן שנערך ויערך ביום וערש"ק אין להם פנאי להעביר הסדרא מאז הקפיד הגה"ק מאד בזה לראות שכולם יעבירו הסדרא מדי שבוע שנים מקרא ואחד תרגום עי"ש.

והגר"י זילברשטיין שליט"א בקובץ ווי העמודים וחשוקיהם כותב ענין זה, ולצערנו אנו רואים גם בחורים ואפילו אברכים שמזלזלים במצוה זו ויש ללמד עליהם זכות שלא חינכו אותם למצוה זו מקטנות, ועי"ש שלכן דן לומר עם הילדים שנים מקרא ואחד תרגום.

עוד כתב שם: דהנה איתא בגמ' שכל מי שאומר שנים מקרא וכו' מאריכין לו ימיו ושנותיו ולכאורה לשון מאריכין לו ימיו ושנותיו צריך ביאור מה שייך הארכת ימים לאחר שהאריכו לו השנים והנה רש"י בשבת דף קה ע"ב ד"ה ימים פירוש שאריכות ימים היינו שימיו יהיו טובים וכדאמרינן ביומא דף עא ע"א כי אורך ימים ושנות חיים יוסיפו וכי יש שנים של חיים ושנים שאינם של חיים אמר ר' אלעזר אלו שנותיו של אדם שמתהפכות עליו מרעה לטובה. וכן פירש במעדני יו"ט (ברכות פ"א סימן ח אות ה) שאריכות ימים היינו ימים טובים והמשלים פרשיותיו עם הציבור גם יאריך שנים ושנותיו יהיו טובים, והיה אומר המשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל שמי שאינו לומד שנים מקרא ואחד תרגום כל שבוע יש בו שמץ של אפיקורסות כי אם היה שומע על איזה צדיק שמבטיח אריכות ימים ושיחיה בטוב ובנעימים וברכותיו מתקיימות היה נוסע אליו ממרחקים והיה משלם הון תועפות על קבלת הבטחה זו והיה מוכן גם למכור את ביתו כדי לקבל הבטחה כזו והנה חז"ל מבטיחים לנו הבטחה זו והוא מזלזל בזה זה לא בגלל שהוא לא חפץ

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

באריכות ימים טובים אלא שח"ו מראה שאינו מאמין לדברי חז"ל. ע"ש, ומכאן נלמד חומר הענין לומר שנים מקרא ואחד תרגום.

וכן ראה בשו"ת תשובות והנהגות (חלק א' סימן רסז) שכתב ג"כ דשנים מקרא הוא חיוב גמור מדרבנן: חיוב שנים מקרא ואחד תרגום הוא חיוב מדרבנן ככל חיובים דרבנן כדאיתא בשו"ע ר"ס רפ"ה, ומה עוד שבגמרא (ברכות ח) מפורש שכתרו שמאריכים לו ימיו ושנותיו, והגר"א זצ"ל הזהיר מאד ע"ז ומה עוד שהזהיר תלמידיו לא לקרוא בלי להבין רק המצוה ללמוד ולהבין דוקא ולכן לדבריו נכון ללמוד כל יום חלק מהסדרה עם תרגום ורש"י ורמב"ן וכדומה שהיסוד והעיקר הוא ללמוד תורה שבכתב עם פירושה להבין דוקא ולא כאותם שקורים תרגום בלי להבין שעיקר חובת תרגום היינו ללמוד עם פירושי החומש להבין ותרגום יש להוסיף ולומר אף לאלו שאין מבינים ארמית כיון שנמסר מסיני עיין בביה"ל ד"ה תרגום, וחיוב שנים מקרא ואחד תרגום הוא חיוב מדרבנן ככל חיובים דרבנן כדאיתא בשו"ע ר"ס רפ"ה. ע"ש.

וכתב שם עוד, שהיסוד והעיקר הוא ללמוד תורה שבכתב עם פירושה להבין דוקא ולא כאותם שקורים תרגום בלי להבין שעיקר חובת תרגום היינו ללמוד עם פירושי החומש להבין ותרגום יש להוסיף ולומר אף לאלו שאין מבינים ארמית כיון שנמסר מסיני.

וד"א אוסיף דהנה כתבנו בפ"א לדון, מדוע נרמז שנים מקרא ואחד תרגום בפרשת שמו"ת דהא כתיב בריש חומש שמות, "ואלה שמות בני ישראל וכו'". וכתב הבעל הטורים בזה, "שמות בני ישראל" ראשי תיבות, ואדם אשר לומד הסדר שנים מקרא ויאחר תרגום בקול נעים ישיר יחיה שנים ריבות ארוכים לעולם, וכעין זה כתב בלבוש (או"ח סימן רפ"ה סעיף א') חייבו חכמינו ז"ל שנים מקרא ואחד תרגום וסימנך ואלה שמות בני ישראל וחייב אדם ליקרות הפרשה שיניים מקרא ואחד תרגום, (והנה הלבוש נקט וחייב ואילו בעל הטורים לא נקט וחייב אלא ואדם אשר לומד וכו', ולכא' משמע שאיכא מח' ביניהם אי הוה חובה או לא, ושמא בעל הטורים ס"ל כמו שיטת התרומת הדשן דליכא חיובא. (עיין תרומת הדשן סימן כ"ג). וצ"ב מדוע דוקא בפרשת שמות באים לעורר על ענין שנים מקרא ואחד תרגום.

ובספר מנחת ישראל (עמ' נד') כתב, סמך פרשת שמות שהוא כידוע ר"ת שנים מקרא ואחד תרגום לפרשת ויחי לרמז בזה את מאמרם ר"ל ברכות ח'

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

ע"ב אמר ר' הונא בר יהודה אמר ר' אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרות ודיבון שכל המשלים פרשותיו עם הצבור מאריכים לו ימיו ושנותיו ע"כ, וא"כ י"ל דזהו הרמז בסמיכות שמות לויחי לומר לך שע"י שמות שהוא ר"ת שנים מקרא ואחד תרגום זוכים לויחי שמוסיפים לו חיים ומאריכים לו את ימיו ושנותיו והוא רמז נאה. עכ"ל.

ולענ"ד יש לתרץ דהנה בודאי שהתחילו את התורה מחדש בחומש בראשית היה התעוררות לקריאת שמו"ת מחמת ההתחדשות.

אבל הכא שפגה ההתחדשות א"כ באים לרמז לאדם שאע"פ כן יתחזק בקריאת שמו"ת, ונראה בפרט חוץ מזה שצריך להתחזק באמירה, יש להתחזק גם בקריאת רש"י ולא להסתפק בשנים מקרא ואחד תרגום, ולפי"ז יש להוסיף שלפי מה שכתב הלבוש וחייב אדם ליקרות הפרשה שיניים מקרא ואחד תרגום, יש להוסיף דאח"כ כתוב בני ישראל, דהינו שהוא דין לכל בני ישראל ואין לך בן חורין להפטר ממנה. (ובספר חיי הנפש עמ' לג') הוסיף דעיקר הלימוד בשביל המעשה ולכן חייב להיות בקי בה לדעת היאך להתנהג על פי התורה ע"כ ציוה לנו כאן ברמן שנים מקרא ואחת תרגום כי עי"כ יהי בבקי ולדעת היאך להתנהג לפי מצותיה).

ובספר גם אני אודך עניני שמו"ת (סימן ק"א) כתב הגאון האדיר רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, שבא לרמז שגם אם לא העביר הסדרה עד פרשת שמות מ"מ יש ענין שיתחיל מפרשת שמות וכנ"ל ולא יחשוב שאין ענין להתחיל שמו"ת אלא מתחילת התורה בפרשת בראשית וק"ל, וכ"כ בבאר הפרשה הרב אלימלך בידרמן שליט"א. (ועי"ש בגם אני אודך, שדן מה הדין במי שלא התחיל מבראשית ורק עכשיו מתחיל דדעת הגר"ח קניבסקי שליט"א שיש ענין, ועי"ש עוד כמה תשובות באריכות מגדולי פוסקי הדור). וע"ע במה שנתבאר בקונטרס שיח יוסף חלק ה' עמ' כז, ובמש"כ בקובץ באר התורה פרשת שמות ע"ש. ע"כ ממש"כ שם.

ולענין חולה האם חייב בשמו"ת, הנה בכה"ח סימן רפה סק"ט כתב שחולה פטור, ומ"מ אח"כ צריך להשלים שיבריא, וכן כתב בספר קובץ הלכות הל' שבת ח"א להגר"ש קמינצקי שהביא שלכאורה יש חיוב ע"פ דין להשלימו דהנה ה דפטור כשהוא חולה לאו היינו כמו אונן שהוא גברא דבכלל לא הוה בר חיובא, אלא דבריא בר חיובא אל שהוא אנוס, ולכן כמו דקימ"ל שאם

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

לא קרא הפרשה עד יום רביעי זמנה עד שמח"ת ה"ה כאן, ויש להוסיף
דהוא משלים ישלים כסדר.

והנה ברדב"ז כתב שיש להתיר אפילו למי שקשה לו לראות משום דהוי
כחולה ופור כמו מן מצטער מן הסוכה, והשיג ע"ז בילקוט יוסף שהרי זה
תמוה דהרי לא דמי לסוכה כלל דהתם גלי לנו קרא תשבו כעין תדורו מה
שאינן כן בשאר מצות שלא אמרו בהם המצטער פטור מלקיימם ולכן הסיק
שם על פי דעת אביו הגר"ע יוסף זצ"ל שאפילו מי שמצטער בקריאתו
מחוייב בשמיעת שנים מקרא ואחד תרגום שהרי אפשר על ידי שומע כעונה
ועוד הביא שם דמי שאינו יודע לקרות פטור משמו"ת ואין צריך לשמוע
מאחרים יעו"ש, וע"ע באוהל יעקב (שמו"ת עמ' ז' בהערה) שכתב להסתפק
אם הוא יודע אנגלית וכדומה האם הוא חייב לקרוא את התורה באנגלית,
וי"ל לענ"ד דכיון דהענין הוא להבין את התורה, א"כ יקרא באנגלית.

ועוד בזה כתב הגה"צ רבי שריה דבליצקי זיע"א והו"ד בקובץ אור ישראל
(חוברת מ"ד עמ' קט"ו) "במשנה ברורה (סימן קל"ה ס"ק ו') מבואר שאם
ביטלו כמה שבתות הקריאה בתורה בשבת, שיש מחלוקת אי צריך להשלים
רק הפרשה האחרונה, או כל השבתות, יעו"ש. ושאלתי, למה בשמו"ת צריך
להשלים לכו"ע כל השבתות שהחסיר. תשובה: הם אומרים דאין לעשות
בציבור שינויים מתמיד, ומצינו תמיד שקוראים שתי פרשיות ולא שלש, אבל
ביחיד לא שייך שינוי מתמיד ופשוט".

ולענין סומא הנה בכה"ח סימן רפ"ה סק"י כתב בשם הרדב"ז שסומא פטור
משמו"ת משום דברים שבכתב א"א לאומרם בע"פ, וכתב שם שכ"ז מדינא
אבל המקפיד לשמוע מאחרים תע"ב, אולם ראה בס' נשמת שבת סימן שלו
שכתב שצריכים לשמוע מאחרים או טייפ וכדו' יעו"ש.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

ב). בעמ' ק מש"כ לדון לגבי תרגום יב"ע, וכת"ר האריך בזה בהערות, אכתוב לכת"ר שליט"א מה שציין לי בזה הגאון רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א בעמח"ס ויאמר שמואל וש"ס וז"ל: יש לדון האם אפשר לצאת י"ח קריאת התרגום בקריאת תרגום יב"ע.

ובמגילה (ג,א) א"ר ירמיה ואיתימא ר' חייא בר אבא תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו מפי ר' אליעזר ור' יהושע, תרגום של נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי, ובהמשך איתא שם דניתן בסיני ושכחום וחזרו ויסדום. ומהרש"א כ' דמקמיה דאונקלוס היה יונתן שהוא היה תלמיד ר"א ור"י שהיו מתלמידיו של ריב"ז שהיה תלמידו של הלל, אלא שלא היה יונתן חש לפרש התורה ולא היה מפרש רק נביאים דאיכא מילי דמסתמן, עד שבא אונקלוס ופירש לדורו גם התורה, עכ"ל. וא"כ מוכח מינה דיונתן כלל לא תירגם תושב"כ וא"כ לא מוכן הוא מהו תרגום יב"ע המצוי בידנו על תושב"כ.

ואמנם רבים מגדולי קמאי נחלקו בזה האם תרגום יב"ע המצוי בידנו מיונתן הוא או שנתחבר ע"י גדולים אחרים, עי' שו"ת הלק"ט ח"ב סי' ק"ע ובאר הגולה למהר"ל מפראג דף ק"ל, והגאון חיד"א האריך והרחיב הדיבור בזה בס' שם הגדולים (ערך תרגום).

והנה הב"י (סי' רפ"ה) כתב בשם סמ"ג שדן לפני רבותיו שהפירוש מועיל יותר מן התרגום, והו"ד גם במרדכי והגה"מ (תפילה פי"ג). ומ"מ כ' סמ"ג והגהות דאין נראה לר"י ורב עמרם ורב נטרונאי, שכתבו שהתרגום זכה מפני שניתן בסיני, ויר"ש ייצא את כולם ויקרא תרגום וגם פירוש רש"י, עכ"ל הב"י. ואמנם הביאה"ל (שם ד"ה תרגום) כ' דאין לנו פוסק מפורש שכתב שהתרגום חשוב טפי מדברי רש"י, ומ"מ נראה לדינא לנהוג כהב"י, דאף שפירוש רש"י מפרש את הענין יותר מתרגום, אבל מפני שיש כמה תיבות וגם כמה פסוקים שאין עליהם פירושו של רש"י, וא"כ לא נשאר לו שם כי אם מקרא לבד והתרגום מפרש כל פסוק וכל תיבה, עכ"ל הביאה"ל. ולכאור' אם תרגום אונקלוס נחשב טפי כיון דנשנה בסיני, א"כ תרגום יב"ע לא נשנה בסיני, אך בתור פירוש לכאור' לא יגרע מפירוש רש"י. ולטעמא דהביאה"ל שהתרגום עדיף רק משום שפירוש"י אינו מתייחס לכל מילה ומילה, אזי לפי"ז תרגום יב"ע מעלי טפי כיון דמתייחס לכל מילה ומילה ואף מוסיף פירושים כהנה וכהנה.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

וכן י"ל למש"כ השו"ע דיר"ש יצא ידי שניהם ע"י קריאת תרגום (משום שנשנה בסיני) ופירוש רש"י, י"ל דשפיר יוצא י"ח יראת השמים ע"י קריאת תרגום אונקלוס ותרגום יב"ע יחדיו, בהיותו מרחיב את יריעת תרגום אונקלוס ומוסיף הרבה פנינים וביאורים מתוקים. [ואף דמצינו כמה מקומות שדברי הת"י נוטים מיתר דברי חז"ל, מ"מ לא ייגרע לכאן מפרש"י שגם יש מדבריו התלויים במחלוקות הראשונים וכו', כנודע]. ושו"ר מש"כ בשו"ת שיח יצחק (להגר"י וויס, אב"ד ווערבוי, סי' קנ"ו) שדן בנדו"ד אך לא הזכיר הנידונים שלפנינו. עכ"ד.

ג). בעמ' קג שהביא מש"כ בכה"ח שמי שצמא הרבה יכול לשתות באמצע השמו"ת, יש לציין שכן כתב גם בשו"ת לב חיים (ח"ג סימן כג) כתב שאם הוא צמא למים מותר להפסיק באמצע הפרשה לשתות ולברך תחילה וסוף, יעו"ש, וכן הביא לדינא בהליכו"ע (ח"ג עמ' נה) וכמו שכתב בכה"ח.

ד). ומש"כ שם עוד שצריך לענות אמן באמצע שמו"ת, ולכתחילה עדיך שיתחיל אח"כ מתחילת הפסוק. שאלתי בזה להגר"א דינר שליט"א בזה"ל: האם מותר לענות אמן באמצע שמו"ת, והשיב בזה"ל: מותר עכ"ד, והבאתי הדברים בפסקיו בקובץ באר התורה מס' 100.

וע"ע בקובץ באר התורה מס' 73 עמ' 28 שכתבתי ולענין לענות מפני הכבוד ענה מרן שר התורה בס' שאלת רב עמ' שכג ששרי. ומאידך ראה בספר ביכורי חיים בסופו שכתב שאמר לו הגר"ח"ק שצריכים לענות אמן אפילו באמצע הפסוק ועדיף לחזור מתחילה, ע"ש, ואני לענ"ד לא הבנתי דין זהד הרי אפילו באמצע לימודו אינו חייב לענות משום שמפריע לו מלימודו, וצ"ל דרשאי, וכן ראה בהליכות שלמה (תפילה פרק יב ארחות הלכה הערה קה) שהביא שפסק הגרשז"א שאפשר להפסיק לעניית קדיש או שאר דברים שבקדושה או ללכת לבית הכסא אפילו באמצע שמו"ת. וע"ע בשו"ת באר שרים ח"ז סימן נב אות ט'. ויש עוד להאריך בכ"ז, וראה עוד במש"כ באריכות בכל דיני שמו"ת בקובץ באר התורה מס' 73, והארכתי עוד בכ"ז בכתביי, ועוד חזון ליוסף.

בברכת התורה הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף וש"ס פה עיר התורה בני ברק

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

האם מותר לתת מאכלי שבת לנכרי

הנה מצוי בבתי הזקנים שיש עובד זר, ודנו הפוסקים שאסור לתת לגוי מלחם שברכו עליו המוציא, בספר חסידים (סימן תתפח) כתב בזה"ל: והיה זהיר לאחר שבירך שישתהו כולו ולא היה נותן לנכרי לשתות מכלי שהיה רגיל לברך עליו ולחם שבירך עליו המוציא לא היה נותן ממנו לעבד, עכ"ד, ובפירוש מקור חסד (אות ז) כתב דשיריים של מצוה אית בהו קדושה, ובשל"ה הקדוש (שער האותיות דף פא ע"ב) וז"ל: הרי כמה קדושות יש בבציעת המוציא ובכל הפת כולו שבצע ממנה עכ"ד, ובאורחות חיים (הלכות סעודה אות יג) כתב הרב אשר ונהגו כל ישראל שלא להאכיל בהמה חיה ועוף ולא עכו"ם מחתיעה הנוגעת בחתיכת המוציא, וכתב הרד"א כתב בעל המנהגות נהגו שלא להאכיל חתול ושאר בהמה חיה ועוף מן החתיכה שנגעה בחתיכת המוציא, ושם לא הזכיר שזה בנכרי, אבל בכלבו (כד) כתב שזה גם בנכרי, והו"ד בב"י סו"ס קסז וכתב ולא ראינו ולא שמענו מי שנזהר בזה ואין לדבר סמך כלל, ואולם בט"ז (סימן קסח סקי"ח) כתב שכן כתוב בספר טעמי המצוות ושכן ראה נזהרים בזה יעו"ש, וכן כתב במג"א סימן סק"ז סקמ"ב, ושכן כתב בעולת תמיד סקכ"ה וכן בכה"ח סימן קסז סקל"ח, וכן כתב בשו"ע הרב (סימן קסז סכ"ב) יעו"ש, וכן הזכיר דין זה בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ה סימן סא) יעו"ש. ומ"מ בבן איש חי (פרשת אמור) כתב שכאשר יש חשש איבה יכול לתת לגוי מלהחם יעו"ש, וע"ע בשו"ת אבני דרך חלק יג סימן לד במה שהאריך בכ"ז, והנה כ"ז לגבי לחם, שברכו עליו המוציא, ומסתברא דה"ה לכאורה כל מאכל שברכו עליו.

ולענין מאכלי שבת ראיתי שהביאו מש"כ בספר הקדוש בני יששכר (שבתות מאמר א' אות יב) וז"ל: ראיתי לאנשי מעשה שהיו נזהרין מליתן מאכלי שבת לגוים ונכון הוא במקום שאפשר להיזהר עכ"ל, וא"כ אסור לתת מאכלי שבת לעובד זר בבית הישראל, ואפשר דמאכלי שבת היינו דוקא חמין וכו' שחשיב מאכלי שבת, ומאידך י"ל לפי מש"כ במשנ"ב סימן קסז סקצ"ז שאסור לתת מפרוסת המוציא שברכו עליו, וא"כ יש מקום לומר דה"ה כל מאכלי שבת. ולכאורה י"ל דה"ה משיירי מאכל של צדיקים אפילו ביום החול, שאין לתת לגוי, וכל מה שכתבנו לדון הכא הוא משום הברכה, אבל יש גם לדון משום האיסור של לא תחונם היכא שרי והיכן לא, ויעויין עוד במה שהארכתי בזה בספרי שערי יוסף בהלכות העסקת עובד זר בבית הישראל עמ' 119 ואילך יעו"ש.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

חתן במוצאי שבת לפני החתונה האם אומר ויהיה נועם מכתב לספר הבדלת מראש

בס"ד

מוצש"ק פ' שמות תשפ"ב

לכבוד הגאון רבי אברהם שלמה כ"ץ שליט"א אב"ד קרית יואל בני ברק,
קבלתי ספרו הבדלת מראש ע"י הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ
שליט"א בעמח"ס גם אני אודך ושא"ס.

שלו' וברכה

ראיתי במש"כ כת"ר שליט"א להאריך בסימן ג' מתי אומרים ויהי נועם
במוצאי שבת שבאמצע השבוע יש יו"ט או לא, ולא ראיתי שכתב כת"ר
שליט"א לדון בדין חתן שאסור בעשיית מלאכה בשבעת ימי המשתה האם
במוצאי שבת לא יאמר ויהי נועם כיון שאסור במלאכה בשבעת ימי המשתה.

ויסוד הספק הוא לפי מש"כ בטור או"ח סימן רצה, וז"ל: ונוהגין באשכנז
כשאין אומרים ויהי נועם כגון שחל יו"ט באמצע השבוע, אז אין אומרים
ג"כ סדר קדושה, וכ"כ רב שלום, אין אומרים ויהי נועם אלא ממוצאי שבת
לחול ולא במוצאי יו"ט ואפילו חל יו"ט באמצע השבת או צום כיפור, דליכא
ששת ימי המעשה אין לומר ויהי נועם במוצאי שבת, כיון דאמר ומעשה
ידינו תרי זימני בעינן שיתא יומי כולהו חול עכ"ל, וכן כתב ברמ"א שם
לדינא.

ואמנם לכאורה יש לומר לענ"ד דהא דבעינן שלא יהיה מלאכה היינו לכו"ע
וממילא אין כאן ששת ימי המעשה, ואולם מאידך מסו"ד הטור נראה
דמעשה ידינו קאי על כל אחד ואחד, וממילא יש לומר שהחתן לא יאמר,
וראיתי בקובץ אור ישראל (מס לד עמ' קעו) במאמרו של הג"ר ברוך האס,
בעמח"ס משנת ברוך, שכתב לעורר בזה וכתב שלא מצא למי שידון בזה,
וכתב להביא ראיה דקאי על כל אחד ואחד ממש"כ במג"א שם שהביא
מהכנסת הגדולה שיש מקומות שאין אומרים ויהי נועם בבית האבל, וביאר
שם בלבושי השרד משום שאבל אסור במלאכה, וכן כתב בפרי מגדים שם
(משב"ז סק"א) דברי הכנסת הגדולה שלא נוהגים שהאבל אומר יעו"ש, וכן
כתב בא"ר (או"ח סימן קלא סק"ט) מדנפשיה יעו"ש, ואולם כתב שם

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

שבהגהות מהרש"ק כתב על דברי הפרי מגדים שלכאורה הרי סו"ס באבל אחרים מותר והרי הוא מתפלל על הכלל בלשון רבים ולכן יש לומר ויהי נועם, וכן כתב בשו"ת האלף לך שלמה חאו"ח סימן קיט יעו"ש, וממילא נראה דתליא בפלוגתא הנ"ל יעו"ש עוד בקובץ הנ"ל יעו"ש, ואמנם בכמה דוכתי חזינן שאומר בלשון רבים אבל מ"מ זה על עצמו, ואכמ"ל, ובלא"ה אין הוא נפק"מ לבני ספרד שנוהגים בהא ע"פ הקבלה שאומרים ויהי נועם אפילו במוצאי שבת שחל בו יו"ט באמצע השבוע, והארכתי בזה במק"א. [יעויין בהגדה של פסח יד יוסף עמ' עג בהערה 112 מש"כ בזה].

ושוב מצאתי שכתב לדון בזה בשו"ת להורות נתן חלק יג סימן קיט וכתב שכיון משלא מצינו דין זה בפוסקים שאין לומר וממילא מזה עצמו ראייה שגם חתן יאמר ויהי נועם שהרי הוא מילתא דשכיחא והו"ל להפוסקים לכתוב כן, ויעו"ש עוד באריכות בזה, וכתב שם באות ד' שבדרך האגדה יש מקום לומר שכן יש לומר שהרי בטור כתב הטעם שאומרים ויהי נועם שהוא מזמור של ברכה שבו שבירך משה לישראל בשעה שסיימו מלאכת המשכן, והרי אמרו חז"ל בסוטה דף יז ע"א איש ואשה זכו שכינה ביניהם יעו"ש ונמצא שחתן וכלה בז' ימי המשתה מקימים את ביתם שיהא משכן להשארת השכינה והרי בהקמת המשכן בירך משה את ישראל בברכת ויהי נועם וגו' ומעשה ידינו כוננה עלינו שתשרה שכינה במעשה ידכם, וא"כ בודאי שגם החתן יאמר ברכה זו כדי שיזכה שביתו יהא בחינת משכן מקום השארת השכינה, והרי ברכה זו לוייה נועם עיקרה נאמר על המשכן עכת"ד. וכן כתב בספר נטעי גביראל (נישואין פרק עד הערה יג) שכן כתבו הפוסקים לדינא.

והנה בספר שלמי שמחה (עמ' שז) כתבו שיש אומרים שהסכים הגרשז"א שהחתן לא יאמר ויהי נועם, והוסיף שמ"מ הקהל אומרים ויהי נועם ואינם נגררים אחר החתן דשאני תחנן שתלוי בשמחה ומצוה על כל הקהל לשמוח עמו משא"כ באיסור מלאכה שאינם שייכים עמו, אך כתבו שיש שפקפקו בשמועה זו וכתבו שהגרשז"א לא הורה כן ויש לחלק בין רבים ליחיד יעו"ש, ואמנם בהליכות שלמה (תפילה עמ' רחצ) הובא מה שהעיד בן הגרשז"א הגרא"ד זצ"ל וכתב בזה"ל: וע"ד אשר ראיתי דמטו משמיה דאבא מארי זצ"ל בנוגע לחתן בימי המשתה שלא לומר ויהי נועם במוצאי שבת כי חתן אסור במלאכה, קשה לי לקבל שהורה כן למעשה במלאכה הוא מקדם קדמיתא, והובא בסידור רב עמרם גאון וכבר ייסד הקליר בקינה מיוחדת בת"ב שחל במוצאי שבת ויהי נועם נשבת במוצאי שבת וקרוב הדבר כי

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

מימות עזרא ואנשי כנה"ג שתקנו סדר תפילות נקבע למוצש"ק סדר אמירת פסוק זה של משה רבינו במזמור הראשון מי"א מזמורים שמתפילה למשה ואילך, ומאידך כל אדם מישראל מימות מרע"ה שתקן שבעת ימי המשתה עובר עליו מוצ"ש בימי שמחתו אף אחד לא שמע מאבותיו ורבותיו ולא נמצא דבר זה בשום פוסק, ואיך יצמח חדשות בדבר כזה שהוא מצוי ורגיל בכל הזמנים ובכל הדורות, ובדרך צחות אמרתי שאדרבה כיון שבנישואין זכה מעתה במעשה ידיה [שהיא מותרת במלאכה] ראוי לומר ומעשה ידינו כוננה וגו' ועיקר פסוק זה נאמר בגמר מלאכת המשכן יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ואמירה זו אצל חתן הוא פסוק בעתו מה טוב שלום בניהם שכינה בניהם עכ"ד, ויש עוד להאריך בכל ספרו.

ועוד אכתוב לכת"ר שליט"א בגדר האי דינא דא"צ לחזר אחרי בשמים במוצאי שבת מה הגדר בזה, ולא ראיתי לכת"ר שליט"א שדן בזה, ואשמח שכת"ר שליט"א יכתוב לן בזה.

ואסיים בברכת הדיוט לכת"ר שליט"א שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה ולהוציא עוד עשרות בספרים, לתפארת אביו בעל הראש אליהו זיע"א, ונזכה במהרה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

פה עיר התורה בני ברק

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

טוסטר חלבי שהשתמשו בו לבשרי

בדין השאלה המצויה שנשאלתי בה כבר כמה פעמים בדין טוסטר חלבי שהשתמשו בו לבשרי האם יש לו תקנה או דלמא כיון שא"א להגעילו אין לו תקנה, ויש לזורקו לפח אשפה, ושמעתי שכך יש מורים לדינא, ואמרת לברר האי דינא מדברי הפוסקים.

הנה חידוש כתב בשו"ת מנחת יהודה שטרית (ח"ב חיו"ד סימן ז) כתב שאף אם המכשיר חלבי ורוצה להניח בו סנדויץ בשרי ידליק קודם את המכשיר כעשרים דקות ולאחר מכן יעטוף בנייר כסף היטב, וטעמו כיון שהמאכלים מצופים בנייר כסף, והנייר לא בולע כיון שאין בו לחלוחית ואף המאכלים יבשים ובפרט שהטוסטר לא סגור לגמרי ויש מקום לזיעה לצאת, יעו"ש, כך הו"ד לדינא בספר הכשרות להגר"א פנחסי שליט"א, ואמנם מעיקר השאלה במנחת יהודה שם כתב בזה"ל: מענין התנור החשמלי הנקרא טוייסטר שהוא משני חלקים חלק עליון וחלק תחתון וצולין בו בשר דהיינו שעושים בשר בין שני החלקים ויושב שם כמו עשר דקות עד שנצלה, והרבה אנשים עושים נייר כסף תחת הבשר ומעל הבשר ואח"כ כשהם רוצים לעשות לחם עם גבינה נותנים ג"כ נייר כסף למטה וחותרים לשנים ועושים הגבינה באמצע דהיינו קורים לזה סאנדוויס ועושים נייר כסף ג"כ מעל הלחם, ונשאלת השאלה האם מותר לעשות דבר כזה, בגלל שאומרים שנייר כסף לא בולע ומביאים ראיה שנייר כסף זה לא נשרף וגם לא מוציא שום לחלוחית מבחוץ ע"כ לשון השאלה ומתחילת לשון השאלה נראה דמיירי בטוסטר אבן ואולם מסוף השאלה נראה דאיירי בטוסטר רגיל, ומ"מ כל מה שהתיר שם דוקא בנייר כסף שאינו בולע שאין בו שום לחלוחית כלל מאחוריו משום שעטוף כולו, אבל לא בנייר אפיה.

ובילקוט יוסף (איסור והיתר חלק ג' עמ' תסח) כתב, טוסטר העשוי משני חלקים, חלק עליון וחלק תחתון ומניחים חתיכות בשר בין שני החלקים אין אפשרות להכשיר את הטוסטר להניח בתוכו גבינה אלא ע"י ליבון ולכן אין להשתמש בו לבשר ולחלב, אלא יש לייחד טוסטר לחלב וטוסטר לבשר ע"י סימן, ויש מקילין להשתמש בטוסטר ע"י שיעטוף בנייר כסף את הלחם שבתוכו הבשר, באופן שהלחם אינו נוגע בטוסטר, ומדליקין את הטוסטר כרבע שעה קודם הנחת הפרוסה בתוכו, ואח"כ מניחים בתוכו פרוסת גבינה ג"כ עטופה היטב בנייר כסף, וכ"ז באופן שמנקים את הטוסטר היטב משיירי

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

מאכל, וגם מקפידים שהנייר כסף לא יקרע בעת החימום, ובכל אופן נכון להחמיר בזה, עכ"ד, ויעו"ש בהערה שמסתבר שעדיין הנייר כסף בולע.

וראה עוד במכתבו של הראש"ל הגר"י יוסף שליט"א שהובא בשו"ת שו"ת תורת אבי עמ' שעט וז"ל: ובענין הפלאטה בה נתת בורקס גבינה המחמיר לשפוך על הפלאטה מים רותחין מכ"ר תע"ב וכב' העיר מ"ש מדין הטוסטר דאין להשתמש בו לבו"ח ויש להשיב דבכל הכלים הולכים אחר רוב בליעתו ובפלאטה רוב הבליעה מהקדרות ורוב פעמים אין דרך להניח להניח ישירות על הפלאטה ועוד אפשר דמה שנשפך הרי נשרף מיד מחום הפלאטה ואף שאפשר לחלק בין פלאטה לחצובה מ"מ בדיעבד י"ל גם בזה מה שנשפך מהקדרות שהוא מועט מאד נשרף ע"י חום הפלאטה דמ"מ יש בפלאטה חום גבוה ובאמת שגם בטוסטר יש מקום להקל בליבון קל דדמי להגעלה דהא היתרא בלע ואף שבילקוט יוסף כתבנו להחמיר לייחד טוסטר לחלב וטוסטר לבשר מ"מ אפשר לצדד בזה להקל מצד דהיתרא בלע וכמו שנתבאר בכיוצ"ב ברב פעלים ואכמ"ל עכ"ל, וע"ע בשו"ת יורו משפטיך ח"א חאו"ח סימן טו בד"ה וכאן, וע"ע בספר אשרי האיש (יו"ד מז) כתב דבענין נייר כסף. ואולם כתב הגר"ד טהרני שליט"א בספר בין ישראל לעמים (קי) שאם טעה וחימם בשרי מעת לעת או שהיה מלוכלך משיירי חלב אין לטוסטר תקנה כיון שצריך ליבון וישר לזורקו, אבל אם עבר עליו מעת לעת יש לו תקנה. ונראה מדבריו דכ"ז היכא שהיא בלא חציצה, אבל אם איכא חציצה נראה דיש להקל.

ואמנם בספר השולחן כהלכתו כתב הגר"מ וייל שליט"א (עמ' סא) שטוסטר חלבי שבטעות חיממו בו שניצל הטוסטר נאסר ואי אפשר להכשירו בשום אופן ויש לזורקו, וכתב שטוסטר חלבי היינו דוקא אם הלחם נגע בטוסטר אז נעשה הטוסטר חלבי יעו"ש. ולדבריו היכא שהשתמשו תמיד עם נייר אפיה ממילא נראה שהטוסטר לא נטרף אם חממו בו שניצל ג"כ בהפסק נייר אפיה, ובקונטרס הלכות המצויות (עמ' טו) כתב בשם הגר"ע אויערבאך שליט"א שטוסטר או תנור בשרי או חלבי שבישלו בתוכו בטעות מהמין האחר יוכל להכשירו ע"י שינקהו היטב ע"י חומר מסיר שומנים ואז ידלקו לחום גבוה למשך חצי שעה וכך יוכשר, ואולם נראה שאי"ז שייך רק בטוסטר אובן ולא בטוסטר רגיל שלא שייך בו כ"כ חום גבוה, ועיין.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

חיוב מזוזה במניני חצירות ובקדושת מקום מניני חצירות

ב"ה

להגה"צ רבי יוסף שליט"א

בזמן הקורונה עשו מנינים בחצרות, והיו מקומות שהקיפו מחיצות ועשו צורת הפתח וכדומה והיו מקומות כיון שנעשה בית כנסת נהיה גם מקום לסעודות של שמחה או לאסיפות וועד הבית וכדומה, והנה בתחילה חשבו שזה יהיה לפרק זמן קצר מאד ואחר כך התארך לשנה ויותר השאלה אם היה צריך להניח שם מזוזה?

וכן שאלה נוספת וחדשה האם מותר בכלל לעשות שם אסיפות וועד הבית אם הקדישו המקום למנינים?

בברכת כהנים באהבה כעתירת

גמליאל הכהן רבינוביץ

מח"ס "גם אני אודך"

ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.

בס"ד

אור לכ"ג טבת תשפ"ב

לכבוד מזכה הרבים הגאון הגדול רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך ושא"ס. רחובות.

במה ששאל אודות מניני החצירות שעדיין מתקיימים כמעט זה שנתיים ימים מתחילת מגיפת הקורונה רח"ל, וכיון שזה כבר הרבה זמן עשו כמו בית הכנסת, ועושים שם סעודות וכו' ונהיה כמקום קבע, האם יש חיוב לשם מזוזה, והשאלה היא היכא שיש צורת הפתח ושאר דינים הנצרכים בשביל חיוב מזוזה.

הנה בדין בתי כנסיות ובתי מדרשות במזוזה איתא בשו"ע יור"ד סימן רפו ס"י מחלוקת האם הוא חייב במזוזה או לא, והכא איכא עוד ספק האם הכא

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

הוא בכלל בית המדרש או לא, דלמעשה הרי אין לו קדושת בית הכנסת, ואינו אפילו בגדר דעשוי על תנאי, וממילא נראה דאין מקום להחמיר בזה, אלא א"כ נעשה כבר כקבע ובדעת השכנים לעשותו כבית הכנסת גם לאחר שתכלה במהרה מגיפת הקורונה.

ובמה ששאל מענין לענין באותו ענין האם מותר לעשות שם אסיפות של וועד הבית כיון שהקדישו את המקום למנינים, אם באמת הקדישו אין הכא נמי אסור, אבל בכה"ג שלא הקדישו המקום לא נהיה קדוש, אלא שאולי סו"ס אין ראוי גם בבית הכנסת ארעי שלא לעשות שם אסיפות כאלה וכדומה, כיון שזה יפגע בקדושת המקום, כיון דסו"ס מתפללים שם הרבה זמן, וכל מקום למקומו, וא"א להכריע בזה כהוראה ברורה, ואני לענ"ד כתבתי.

בברכת התורה

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

פה עיר התורה והחסידות בני ברק

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

בדין סירוס לזמן

בס"ד

יום א' כ"ב טבת תשפ"ב

לכבוד הגאון רבי יעקב אהרן סקוצ'ילס שליט"א בעמח"ס אהל יעקב, מו"ץ בבית ההוראה הכללי ירושלים, ובבית ההוראה י"ד הרמה, ירושלים תובב"א.

שלו' וברכה

קבלתי שאלתו ע"י הגר"ג הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך וש"א"ס, בהאי לישנא: איש שצריך לקחת כדורי הרגעה ואומרים המומחים שזה גורם לאיזה סוג של סירוס לגברים למשך זמן אבל לא לעולם, האם יש איסור סירוס לקחת אותם כדורים או אומרים שאין איסור סירוס לזמן ע"כ לשון שאלתו. ויסוד השאלה נוגע להרבה ענינים בדין לקיחת כדורים, ואמרתי לברר האי דינא והמסתעף מזה בחמלת ה' עלי.

נאמר בתורה הקדושה (ויקרא כב כד) "ובארצכם לא תעשו" דהיינו עשיה, [וראה לקמן] ובגמ' בשבת דף קי ע"ב איתא, לירוקנא תרין בשיכרא ומיעיקר ומי שרי והתניא מניין לסירוס באדם שהוא אסור ת"ל ובארצכם לא תעשו בכם לא תעשו דברי ר' חנינא הני מילי היכי דקא מיכוין הכא מצעצמו הוא דאמר ר' יוחנן וכו' יעו"ש, ופירש"י לא תעשו קרי ביה לא תיעשו.

וברמב"ם בפרק טז מהלכות איסורי ביאה הלכה י' כתב בזה"ל: אסור להפסיד איברי הזרע בין באדם בין בבהמה חיה ועוף אחד טמאים ואחד טהורים בין בארץ בין בחו"ל, אע"פ שנאמר ובארצכם לא תעשו מפי השמועה למדו שדבר זה נוהג בכל מקום, וענין הכתוב כלומר לא יעשה זאת בישראל בין בגופן בין בגוף אחרים, ועל המסרס לוקה מן התורה בכל מקום, ואפילו מסרס אחר המסרס לוקה, עכ"ל, ובהלכה יא כתב כיצד הרי הר שבא אחד וכרת את הגיד וכו' יעו"ש, ובהלכה יב כתב הרמב"ם, המשק עיקרין לאדם או לשאר מינים כדי לסרסו הרי זה אסור ואין לוקין עליו, ואשה מותרת לשתות עיקרין שמסרסין אותה שלא תלד וכו' יעו"ש, ובמגיד משנה כתב שם שמקור דברי הרמב"ם מדברי הגמ' בשבת דהיכא שלא נגע באברים לא

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

מחויב יעו"ש, וכתב בחזו"א (שב שם בד"ה מדרי) להקשות על דברי הרמב"ם דהרי כ"ז רק להו"א אבל למסקנת דברי הגמ' חשיב סירוס, ועיין.

והנה בתוס' שם בד"ה תלמוד לומר ובארצכם לא תעשו, כתבו, מכם קא דריש, והא דאמרינן בחגיגה (יד:) שאלו את בן זומא מהו לסרוסי כלבא אמר להו בארצכם לא תעשו כל שבארצכם לא תעשו, התם נפקא לן מארץ כדמפרש בשאלתות דרב אחאי דהא חובת הגוף הוא וכו' והכא מכפ דריש כדפרישית. וכתבו התוס' ומה שמפרד בשאלתות דהא דאסר לשתות סמא דעקרתא היינו כרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכיון אסור ואע"ג דקימ"ל כר"ש דשרי כדמשמע לעיל בפ' המוציא (פא:) דאמרינן דרבי יוחנן סבר כסם משנה דנזיר חופף ומפספס וכו' והכא אתיא אפילו לרבי שמעון דפסיק רישיה הוא דודאי יסתרס בשתיית כוס עיקרין. ויעו"ש עוד בחידושי הרשב"א שם בד"ה הני מילי, ובמה דלא חשיב מעשה יעויין מש"כ בבית אפרים (אבן העזר סימן ב).

ובשו"ע אבן העזר סימן ה' סעיף יב כתב המשקה כוס על עיקרין לאדם או לשאר בעלי חיים כדי לסרסרו הרי זה אסור ואין לוקין עליו ואשה מותרת לשתות עיקרין כדי לסרסה שלא תלד יעו"ש.

והנה לענין דינא כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סימן יג) שיש לאסור לדינא אף סירוס לזמן, וכתב להביא ראיה מהא דדנו הראשונים בהיתר לתת טבעת לבהמה שלא יעלה עליה זכר והרי התם האו גם סירוס לזמן יעו"ש, וכן הוכיח מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל והו"ד בספר הערות עמ"ס שבת, שדייק כן מדברי השלטי גיבורים בשבת דף כד ע"ב מדפי הרי"ף יעו"ש, והו"ד גם בספר דברי מאיר עמ' ריא, וכן כתב בשו"ת חשב האפוד ח"ב סימן סאבד"ה ומה גם שאין זה סירוס וכו' שאין לנו שום מקור להקל בסירוס שאינו אלא אלא לזמן, ויעו"ש מה שדן היכא דיש סכנה בהריון אי שרי, ומ"מ בשו"ת מנחת יצחק ח"ה סימן יג כתב שמי שזקוק לטיפול תרופתי לחיזור כח הגברא שבשלב מסויים נגרם לו סירוס זמני מותר להשתמש בתרופה כזו, ויעו"ש מה שהביא ראיה בזה ממש"כ בשו"ת חת"ס אבן העזר ח"א סימן יז יעו"ש, וכן כתב לדינא בשו"ת אבן ישראל (ח"ח סימן פ) שנשאל במי שאין לו כוח להוליד ואין לו בנים, האם מותר לתת לו תרופות להחליש עוד יותר את כוח ההולדה במקום שאומרים שעיי"ז יהיה לו רפואה שיתחזק כוחו עד שיוכל להוליד, והשיב שסירוס לזמן בוודאי שרי יעו"ש, וע"ע בשו"ת

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

חלקת יעקב ח"ג אבן העזר סימן סא, ובשו"ת ישא יוסף אבן העזר סימן ד' אות א שנראה מדבריו דס"ל למרן הגריש"א שיש איסור גם בסירוס לזמן, [וכתב שם שמה שכלה מותרת לקחת כדורים משום שאין אשה מתעברת מביאה ראשונה]. וע"ע בשו"ת שבט הלוי ח"ג סימן קפד. ובשו"ת ש בטי ישראל חלק אבן העזר סימן לג יעו"ש באריכות מש"כ בכ"ז.

ובשו"ת קנין תורה בהלכה ח"ב סימן י' נשאל במי שהוא פרוש מאשתו מחמת חולשתה אם מותר לקחת פילען הפועלים להחליש כוח ההרהור והתאוה ואם אין בזה מעין סירוס, וכתב שם באות ג' דלכאורה יש לומר דסירוס לזמן יש לאסור מכוח חצי שיעור שאסור מן התורה וכשיטת רש"י בשבת דף עד ע"א שגם בכל איסורין אפילו שאינן אכילה חצי שיעור אסור מה"ת ויעו"ש עוד שהאריך בשאלה הנ"ל ונראה דנשאר בצ"ע.

והנה בספר משפט (ח"ג עמ' סז) שכתב לדון שאם ימציאו לגבר קפסולות המסרסות לתקופה של חמש שנים יש לדון האם בתקופה של חמש שנים נחשב לסירוס קבוע או כיון שאחר חמש שנים הגבר יחזור מעצמו אינו נחשב למשחתם שאין כאן השחתה, וגם שעדיין יש לדון על כל מינון ומינון שחשיב כל מינון לשעה ועדיין מותר יעו"ש.

וכן בשו"ת דבר יהושע (אבן העזר ח"ג סימן ז) כתב לחלקו ע"ד המנחת יצחק שדוקא סירוס קבוע אסרה התורה, אבל לא באיסור שיש לו רפואה, אבל אם יש לו רפואה שרי ואין לנו לחדש מדעתינו איסורים.

וכן כתב לדינא בשו"ת ציץ אליעזר (חלק ט סימן נא שער ב' פרק ד' אות יב) שאם הסירוס הזמני יתוקן מאליו ולא יצטרכו לעשות פעולה אחרת כדי לבטל את הפעולה הזאת אין איסור סירוס בזה. יעו"ש, ובשו"ת ויען דוד ח"ה חלק אבן העזר סימן ח' האריך להיתרא שהיכא שיש צורך בחולה שרי היכא שנעשה ע"י כן סריס לזמן יעו"ש בזה.

והנה לענין כדורים למניעת הריון כתב מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א בשו"ת תשובות והנהגות ח"ד סימן רו בזה"ל: זה כשלשים שנה שנתחדשו ונתפשטו גלולות שמעכבים את הביוץ שלא תגיע להריון, והם מהורמונים אסטרוגן ופרוגסטון ונוטלת אותם מיום חמישי אחר הופעת הווסת, ומשפיע בבטחון מלא שלא תגיע להריון. ומן הדין נראה שאין בזה איסור הוצאת זרע לבטלה והשחתת זרע או סירוס (שבסירוס זמני לא אסרינן

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

באשה), רק מצוי שיש בזה חסרון בטחון, עיין היטב מה שהארכנו לבאר בספרנו "ארחות הבית", ועיין בתשובה הקודמת, אבל הדבר היום הפקר אצל כמה אנשים, ולא שואלים אפילו שאלה לרבנים, ולכן ראוי להביא את הנלע"ד בזה. [ודע שבזמן האחרון רופא מאוסטרליא מצא דבר פלא, שכל אשה יכול בנקל לקבוע לעצמה מתי זמן הביוץ שלה, שכ"ד שעות אח"כ כבר אי אפשר במציאות שתתעבר, וסמוך לפניה ממש מסוגל מאד שתיכנס להריון (ברצות ה'). תוכן דבריו, כשאשה מקנחת אחרי מ"ר מוצאת הפרשה לבנה וסמיכה אבל לפני הביוץ תמצא שההפרשה לבנה ואלסטית, ובמראה כזה יודעת שכעת הוא לפני הביוץ, שמיד אחרי הביוץ נעלמת ההפרשה או חוזרת למראה לבן וסמיך, ולדבריו זה בדוק ומנוסה, והסכימו גדולי הרופאים שזה מדויק יותר ממדידה במודד חום הנהוג. ואני מעתיק דבר זה, מפני שגם רבנים צריכים לידע המציאות, אבל חוץ מזה אני רואה בתגלית זו נפלאות הבורא ית"ש, ונפלאים ממש דרכי ה', שקבע שדוקא סמוך לביאת המשיח שהוא אז בבחינת הסתר בתוך הסתר, יתגלה אז עוד פרטים מחכמתו, ועד אז ישנם כל מיני דברים שלא נתגלו. ואנו נרים קולינו ונאמר "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית".]

יש סוגים שונים של גלולות, ויש לברר על כל גלולה מבחינה רפואית אם מותר לה ליקח, כמו כן כדאי שלא להשתמש באלו שנתחדשו מקרוב, שלפעמים אחרי זמן רב מתברר שהם גורמים לסרטן הרחם וכדו', ועדיף להשתמש בגלולות הנמצאות בשימוש שנים רבות. אבל גם אלו שהוחזקו שמועילים ולא שמענו על תוצאות לוואי, אנו מתירין רק בחשש שמצבה בבריאות הגופנית או הנפשית אולי יוחמר, וגם אז רק לזמן מוגבל דוקא, וקבלתי לא להתיר אף פעם יותר משש חדשים, ואז תשאל עוד פעם, כדי שלא יהא קל בעיניה דבר זה. וכן יש לשמוע היטב את דברי האשה מדוע דורשת היתר מניעה, ולא למהר להתיר בשיחה ע"י הטלפון כאלו העניין קל שבקלות.

ובגמרא יבמות (יב ב) מבואר שג' נשים התירו להן לשמש במוך ולא חיישינן להשחתת זרע והן קטנה מעוברת ומניקה, ולכאורה קשה למה באלו התירו איסור הוצאת זרע לבטלה, נימא שלא ישמש, וע"ש בקדמונים מה שביארו בהאי שמעתתא. וכמו כן צ"ב מצד ביטול פריה ורביה.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

אמנם האמת שקבלנו במצות פריה ורביה שני עניינים, ראשית מצוה שמקיימין כשמוליד בן ובת, ואם מוסיף מקיים עוד את המ"ע, אבל עוד קבלנו בזאת לא להפריע לפריה ורביה, וזהו איסור הנובע משרש עשה זה, והיינו אף שקיים כבר המ"ע אסור לבטלה בידיים כיון שהקיום נמשך אם יוליד עוד, ובמוך אם אינו לפני תשמיש לא נקרא זרע לבטלה ממש רק כעין, ועיקר האיסור בזה רק מפני ההפרעה לקיום פריה ורביה שאסור ג"כ ולא ביטול ממש, ולכן כשיש חשש סכנה התירו. ובמק"א (לעיל) ביארנו שגדר המצוה הוא לפרות ולרבות כשראויה לכך, אבל במצב סכנה אינה נחשבת ראויה וליכא כלל המצוה.

ובנידון שלפנינו כדי להתיר גלולות לא צריך מצב של סכנה ממש, אלא אם נראה שיתכן שמצבה יוחמר בחולשת הגוף או בעצבים שמצוי בזמנינו מתירים אנו לזמן מוגבל לבטל המ"ע כהנ"ל, ואח"כ דנים עוד. ומ"מ גם מבחינת בריאות יש חששות שהגלולות גורמות קלקולים כדלהלן, וכ"ש לדידן - אם אין סיבה המספקת - צריכה לבטוח בה' שעם כל ילד שנולד שולח הקדוש ברוך הוא ברכה נוספת אף שסמוי מן העין. ואף שבאיש גם סירוס לזמן אסור וכמו שנבאר, מ"מ באשה הנוטלת גלולות שמעכב פיריון רק בתקופת הנטילה, אין בגופה סרוס כלל, ואף להגר"א שאוסר סירוס באשה מה"ת, כה"ג דהוי לזמן ע"י עיכוב הביוץ לא אסרינן.

ובכל סוגי גלולות יש חששות לנשים מסויימות, יש שגורמות כאבי רחם קשים, ומי שסובלת ברגלים יכול להחמיר מצבה, ועלול כמו כן לגרום עלייה בלחץ דם, ואם יש לה קרובי משפחה שלקו בסרטן של נשים יש מייעצים ליזהר, ויתכן שיש הפרעות נוספות ברחם, ובפרט אם ממשיכים בזה זמן רב, ויש להגביל השימוש כפי הצורך דוקא בהתייעצות עם רופא מומחה, ובהיתר רב מובהק דוקא.

ובזמן האחרון שמעתי שהמציאו גלולות לשימוש ע"י האיש, שמחלישים אצלו הורמון מסויים הנקרא טסתטרון, וגורם שאי אפשר לה להתעבר מזרעו שמוחלש עי"ז, ואפשר לדבריהם למנוע ממנו להכניס להריון באופן זמני לבד כעין פעולת הגלולות אצל האשה, וח"ו להשתמש בגלולות אלו, דנראה דאפילו סירוס כזה באופן זמני אצל איש לא מתירין, ואין להשתמש בו כלל ח"ו וכמ"ש. עכ"ל, והעולה מדבריו דאף לאיש אין להשתמש בו אפילו לזמן, דגם סירוס לזמן אסור.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

ואולם בשו"ת אגרות משה ח"ג סימן טו אבן העזר, כתב שסירוס לזמן בכוס של עיקרין שרי אבל בנקב בגיד יש להסתפק ולכן אין להתיר בכה"ג. יעו"ש בכ"ד.

בשיעורי שבט הלוי כתב להוכיח מדברי התוס' בשבת בד"ה והתניא מנין לסירוס באדם שהוא אסור, וכתבו בזה"ל: וא"ת אפילו לא אסור סירוס תיקשי ליה דליתסר משום פריה ורביה וכ"ת משום דהוי מצי לשנויי ביש לו בנים הא משמע בסוף הבא על יבמתו (יבמות דף סה:) גבי דביתהו דר' חייא דאי הוה מיפקדה אפריה ורביה לא הוה שתיא סמא דעקרתא אף על גב דהוי לה שתי נקבות ושני זכרים משום בבקר זרע [את] זרעך ולערב אל תנח ידך (קהלת יא) ובאשה לא שייך סירוס אוקי במסקנא לרבי יוחנן בן ברוקה דמחייב בפריה ורביה בעקרה וזקנה ולא מוקי ביש לה בנים ויש לומר דמסירוס ניהא ליה למפרך משום דאיכא למ"ד בפרק הבא על יבמתו (שם דף סא:) כיון דקיימא פריה ורביה תו לא צריך. עכ"ד התוס'. וכתב להוכיח מדברי התוס' שליכא איסור סירוס לזמן שאם לא כן אולי כוונת הגמרא שמעקר לזמן וליכא ביטול על פו"ר אלא על איסור סירוס, ובע"כ דליכא איסור סירוס לזמן, וא"כ כ"ש שהיכא שלוקח כדורים דהוי כשותה כוס של עיקרין שאינו בידים ששרי.

ומ"מ הרי לן פלוגתת הפוסקים האם יש איסור סירוס לזמן, [ומכל מקום היכא שהאשה לוקחת כדורים למניעת הריון חוץ מהא דצריך שאלת רב לכל דבר, מ"מ צריך לדעת שבכל לקיחת כדורים יש סכנה לבריאות הגוף היכא שלוקחים לזמן ארוך, וכמו שכתב באגרות משה שם, וכמו שכתב בספר אשרי יודלתו בוקנ' סמא דחיותא יעו"ש, ובספר ארחות הבית עמ' רה יעו"ש]. ולדינא צ"ע, וכל אחד יעשה שאלת רב.

בברכת התורה

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף וש"ס

פה עיר התורה בני ברק

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

האם דיני הרחקות נוהגים בחתן וכלה מאורסים

בס"ד

מוצש"ק פרשת שמות תשפ"ב

לכבוד הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך ושא"ס, קבלתי הספר פירות הבית בהלכות נדה שנתחבר ע"י הגאון רבי אשר אנשיל פרוכטר שליט"א מראשי הכולל בית מרדכי יצחק ברמת אשכול ירושלים תובב"א

וראיתי במש"כ לדון בעמ' עד עמש"כ בשו"ע סימן קצה ס"א וז"ל: חייב אדם לפרוש מאשתו בימי טומאתה וכו' ולא ישחוק ולא יקל ראש עמה שמא ירגיל לעבירה אבל מותר להתייחד עמה דכיון שבא עליה פעם אחת תו לא תקיף יצירה עכ"ל, וציין כת"ר שליט"א לדברי הגמ' בשבת דף יא ע"א לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה ופירש"י שם מפני שמתיחדין יבוא לבכול, ולכאורה צ"ב הרי אשה נדה מותרת בייחוד לבעלה כדאיתא בגמ' בסנדהרין דף לז ע"א וא"כ מה כוונת ברש"י בזה, וכתב להביא דברי הגרא"מ הורביץ שכתב בהגהות שם על דברי רש"י שכוונת רש"י היא שמאחר שיש היתר ייחוד גבי נדה ממילא מחמירים בשאר ההרחקות כגון אכילה ביחד וכיוצא בזה, אמנם לולי היתר ייחוד ודאי אין מקום להחמיר על נדה יותר משאר עריות, והביא את דברי הרא"ש בהל' נדה בקצרה שפירש את הטעם של הרחקות נדה וממילא הסיק הגרא"מ שחתן שכלתו פרסה נדה ועדיין לא נבלעה שאסורה בייחוד אין להם הרחקות נדה יעו"ש, והנה משמע מדבריו דהיכא דאיכא איסור יחוד ממילא ליכא דין הרחקות, ונפק"מ בחתן וכלה בין האירוסין לחתונה דלית להם דין הרחקות, ורק דין יחוד, אבל היכא דליכא דין יחוד ממילא אין לדיני הרחקות.

ובספר משנת הגרי"ש אלישיב בעניני נישואין הובא בשם מרן פוסק הדור הגרי"ש אלישיב זיע"א שמעיקר הדין אין דיני הרחקות נוהגים בחתן וכלה בין האירוסין לחתונה, אבל יש מקום להחמיר בזה יעו"ש. ואמנם כמדומה שהעיקר לדינא שנוקטים הפוסקים שאין דיני הרחקות בין האירוסין לחתונה, ואשמח עוד לקבל בכ"ז.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

ואסיים בברכת הדיוט לכת"ר שליט"א שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה,
ונזכה לספרי פירות הבית, בכל חלקי התורה הקדושה, או"א.

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

פה עיר התורה בני ברק

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

האם הנקבר ביום שישי לאחר חצות יש לו חיבוט הקבר

בס"ד

ליל שישי פרשת וארא תשפ"ב

לכבוד ידידינו הגר"י אוהב ציון שליט"א בעמח"ס שו"ת יעלת חן ושא"ס,
מרבני עיה"ק טבריא,

לאחר עטירת השלו' והברכה

שמחתי לראות ספרו קדוש ביעקב על הגאי גאון צדיק יסוד עולם רבי יעקב יוסף זיע"א בנו של מרן זיע"א, והן אמת שהרבה זמן רציתי ללמוד מאורחתיו של רבי יעקב, ולא זכיתי לראות עד עתה להתחקות אחר הנהגותיו, ועתה משמיא שלח לן ידידנו הרה"ג בנימין ראובן שלזינגר שליט"א מח"ס מנחת בנימין הספר הנ"ל בדרך אגב, ואם לכת"ר עוד ספרים על גדולי ישראל, אשמח לראותם בהקדם, כי דרכי הרבה שנים כבר בבקריאת ספרים על גדולי ישראל זיע"א ושיבדלו לחיים טובים, וכידוע במעלת קריאת ספרי צדיקים וכמו שכתב כת"ר שליט"א בהקדמה, ויש עוד להאריך בזה.

וראיתי במש"כ כת"ר לדון בסוף הספר בסימן ו' האם הנקבר לאחר חצות אין לו חיבוט הקבר, והנה לפני כמה שנים כתבתי קונטרס בענין דין הזכרת שמו בסוף שמו"ע, ושם כתבתי לדון במה שסגולה לזכור שמו שע"י כך ניצל מחיבוט הקבר לחלק מן הדעות וכמו שכתב במס' חיבוט הקבר (פ"ב) שאלו את רבי אליעזר כיצד דין הקבר, אמר לו שבזמן שנפטר האדם מן העולם בא מלאך המות יושב לו על קברו, ומכה אותו ביוד, וא"ל קום הגידה לי שמך א"ל גלוי ויודע לפני מי שאמר והיה העולם שאינו יודע מה שמו, מיד מכניס רוחו ונשמתו בגופו ומעמידו בדין, אמר ריב"ל וכו' עי"ש עוד דין העונש, וכתבתי שם שמה שאין חיבוט הקבר בנפטר לאחר חצות, וכמו שכתוב בשער הכוונות (דף סב דע"א) וז"ל: כל מי שנקבר בער"ש אחר שעה ה' אין לו חיבוט הקבר, לפי שמן השעה הה' מתחיל תוס' קודשת שבת ויש לו דין כאילו נקבר ביום השבת עצמו עי"ש, והמבואר בדבריו דמי שנקבר לאחר שעה ה', ולא תלוי מתי מת, ושם כתבתי עוד: אולם ראיתי שיש שכתבו שתלוי בזמן המיתה, ומעתה יש להסתפק האם יהיה שרי להלין את המת בשביל כך ויל"ע עכ"ד, [ובמק"א כתבתי בדין האשה האם יש לה חיבוט

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

הקבר, והאם יש מעליותא במה שנפטרת לאחר חצות] ועתה ראיתי שכת"ר שליט"א הביא מש"כ להדיא בשו"ת המבי"א ח"ג סימן יח שאפילו לכתחילה יש להשהות את הנפטר בליל שישי כדי לקוברו אחר חצות יעו"ש ודלא כמ"ש בשו"ת הרדב"ז ח"ד סימן קז, ומ"מ הביא כת"ר מש"כ בשולחן גבוה (סימן שנוז אות ג) שכן משהין את המן, ושכן כתב בשו"ת ויקרא אברהם (דף קכה ע"ד) שכן נהוג בעיה"ק צפת יעו"ש, וכת"ר ציין שכן מובא בעוד ספרים, ואמנם פחמע"ד שלא נוהגים כן להשהות את המת, ואולי משום כבוד המת שאם יעשו ההלוייה יותר מאוחר יהיו פחות אנשים, ויל"ע בכ"ז מה מורים גדולי ההוראה לדינא. ויהי רצון שנזכה לראות עוד מספרי כת"ר שליט"א יוצאים לאור, ונזכה במהרה לביאת משיח צדקינו, ויקיצו כל שוכני עפר, במהרה בימינו אמן.

בברכת התורה

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

פה עיר התורה בני ברק

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

האם מותר למרוח משחה על קמטים כדי שיראה כצעיר

בס"ד

יום א' כ"ב טבת תשפ"ב

לכבוד הגאון רבי יעקב אהרן סקוצילס שליט"א בעמח"ס אהל יעקב ושא"ס
שלו וברכה

קבלתי שאלתו ע"י הגר"ג הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך,
במה ששאל בזה"ל: איש לא כל כך מבוגר שיש לו כבר הרבה קמטים בפנים
שלו, האם מותר לו להשתמש עם קרם מיוחד שאולי מצוי ברוב או בכולו
אצל נשים, כדי להסיר את הקמטים בפרצוף שלו כשמטרה שלו כדי להסיר
הקמטים משום ההפרעה שבו ע"כ לשון השאלה.

הנה ביסוד דין האיסור לא ילבש איתא במג בנזיר דף מט ע"א א"ר חייא בר
אבא א"ר יוחנן המעביר שיער בית השחי ובית הערוה לוקה וכו' משום לא
ילבש וכו' ותנא קמא האי לא ילבש גבר מאי מאי דריש ביה מיבעי ליה
לכדתניא לא יהיה כלי גבר על אשה מאי תלמוד לומר אם שלא ילבש איש
שמלת אשה ואשה שמלת איש הרי כבר נאמר תועבה היא ואין כאן תועבה
אלא שלא ילבש איש שמלת אשה וישב בין הנשים ואשה שמלת איש ותשב
בין האנשים רבי אליעזר בן יעקב אומר מנין שלא תצא אשה בכלי זיין
למלחמה ת"ל לא יהיה כלי דבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה שלא
יתקן איש בתיקוני אשה, ומבואר מח' ת"ק וראב"י דלפי ראב"י אסור על
האיש להראות כאשה בסממנים חיצוניים, וביאר שם רש"י שבאיסור לא
ילבש קיים איסור לא רק בבגד אלא גם באיפור, ולא יכחול, וממילא נראה
דה"ה הכא, וכן נראה ממש"כ בשו"ת תודיעני חיים (ח"ב עמ' כה) שכל דבר
שיש מיקוני הנשים יש בו לא ילבש יעו"ש, וכן ראיתי שכתב לדון בזה
הגר"מ גרוס שליט"א באום אני חומה (סימן תיז) שנשאל אם מותר
להשתמש במשחה במונעת קמטים מעל הפנים, והשיב דנראה מהמבואר
בדברי הגמ' בשבת דף נ' ע"ב דשרי להסיר גלדי צואה וגלדי מכה שעל בשרו
דהוי כרחיצה הוא משום דהוי דבר חיצוני שיש עליו ולהכי בנ"ד שהוי בגוף
נטילתו הוי בכלל לא ילבש כי המטרה להתנאות, וכתב שנראה שגם בצעיר
שיש עליו קמטים אסור כי הא דקימ"ל שאסור להסיר שער לבן מתוך שחור

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

אסור גם בצעיר ולא מסתברא דהוי כמום דשרי, וממילא אם אסור להסיר קמטים ה"ה לנוע קמטים דהוי בכלל תיקוני נשים עכת"ד הגרמ"ג, וכן כתב להביאו לדינא הרה"ג חן פדלון שליט"א בספר קדושים תהיו (סימן נו ענף ד) ואמנם לכאורה נראה דאף דנכלל בתיקוני נשים כיון דהוא משום יופי, אבל אם הוא משום רפואה לית בהא איסורא וכמו שכתב בשו"ת אז נדברו ח"ד סימן לז יעו"ש, אבל מ"מ נראה כיון דהוא משום יופי אסור וכן נראה ממש"כ בשו"ת משנה הלכות ח"ד סימן רמז שאם עושה לצורך יופי אסור אבל לצורך איזה צער וביוש מותר, יעו"ש.

בברכת התורה

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

פה עיר התורה בני ברק

מכתב לספר ומשפטי פיהו הלכות השבת אבידה סגולה למציאת אבידה

בס"ד

יום ו' לסדר פרשת שמות תשפ"ב

לכבוד הגאון הגדול רבי אליהו בחבוט שליט"א בעמח"ס משפטי פיהו, וראש כולל אור ישראל, בית שמש.

ראיתי ספרו בהלכות השבת אבידה, ואהיות וא"א להפטר בלא כלום, אעיר במה שראיתי שכתב בעמ' 3 סגולה למציאת אבידה, וכתב כת"ר שליט"א להביא מש"כ במדרש רבה (פרשת וירא פרשה נג) אמר רבי בנימין הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם, ופירש בעץ יוסף שם, בזה"ל: שאין העין יכול לראות אלא במה שניתן לו רשות אע"פ שהיה הדבר לפניו עכ"ד, והובא בספר באורח צדקה שכן איתא במדרש תלפיות ענף אבידה ומציאה אות א' שינדור סך מעות לשמן למאור נשמתו של רבי מאיר בעל הנס שישר מוצא האבידה, ושכן כתב בספר פניני רבינו הקה"י עמ' קיד ושכן הוא בספר צדקה לחיים אות שפז שכתבו שיתן תכף ומיד צדקה לעניים וידליק נר לעילוי נשמת התנא הקדוש רבי מאיר בעל הנס ימצא את האבידה, וציין עוד בזה למש"כ בספר זכר עשה (עמ' תטז) לידידינו הגאון רבי יקותיאל שליט"א בעמח"ס שו"ת יעלת חן ושא"ס, עיה"ק טבריא, שהביאור הוא ע"פ מש"כ בספר המידות שמחמת חסרון באמונה נגרם לאדם שיהיה לו אבידה ובזה מובן למה אומרים דוקא בעת כזרת מאמר שהכל בחזקת סומין שבזה מתקן בטחוננו בהשי"ת ומתקן הגאווה יעו"ש.

והנה בזמן האחרון שמעתי סגולה ולי הייתה חדשה בעיני, שאומרים שאם נאבד האבידה להדליק נר לעילוי נשמת רבי עקיבא מאמסטרדם וסגולה זו גם עובדת, ובתחילה היה דבר פלא בעיני מחמת שלא שמעתי על סגולה זו, ולא נודע איה מקומו, ואולם אנשים מספרים שסגולה זו עובדת כדבעי. וע"כ אמרתי עתה לחקור ענין זה.

ואמנם היה נראה דעיקר הסגולה הוא בדוקא על רבי מאיר בעל הנס וכמו שכתב להביא בשו"ת מבשרת ציון ח"ד עמ' 217 מש"כ בספר כף אחת (סימן ג' אות א) שבכדי לעורר רחמים אם יזכה להוליד בן זכר ביום שתטבול האשה יתן שמן לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, וכתב עוד בעמ' לב שסגולה לרפואה להתדנב שמן למאור לרבי מאיר בעל הנס יעו"ש, והגרי"ח

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

זצ"ל בספרו עטרת תפארת אות קסא כתב סגולה לרפואת העינים שיביא שמן ויאמר הריני מתנדב שמן זה למאור לכבוד נשמת רבי מאיר בעל הנס בזכותו שהיה מאיר העולם בתורה ונתקיים בו כי נר מצוה ותורה אור וזכה לאור המכהה גלגל חמה עכ"ל, ושכן כתב הגאון רבי יוסף משאש זצ"ל בשו"ת מים חיים או"ח סימן רז) שכתב שאין שום מצוה ולא כבוד לצדיקים בהדלקת נרות וז"ל: ואם היה נותן מחיר ההוצאות והשמנים לעניים היה מרויח שכר טוב ממקור הטוב בזה ובבא, וכן ראיתי למור אבי ע"ה שהיה מצווה לשכניו שכל השמנים והשעוות שידליקו על קברי הצדיקים יתנו אותן לעניים וטוב להם וכן היו עושים ומהם למדו הרבה וכן ראוי לעשות ולהורות, עכ"ד, כותב ע"ז הגרב"צ מוצפי שליט"א שלמדנו מהאמור שיש סוד עצום במנהג ההדלקה לכבוד רבי מאיר בעל הנס דוקא כי שמו ונשמתו מוכיחים עליו אבל לא בשאר צדיקים שלא ביום פטירתם יעו"ש, וא"כ י"ל שסגולה הנ"ל שאומרים בשם רבי עקיבא מאמסטרדם אין לה מקור בדברי הפוסקים, וממילא יש ענין להדליק נר סגולה למצאי האבידה דוקא לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס.

ואמנם עתה ראיתי בספר עלינו לשבח (בראשית עמ' רכד) שסגולה לתת כסף לצדקה ולומר לעילוי נשמת רבי עקיבא בער מאמסטרדם (שחי לפני כשלש מאות שנה) ומעידים על כך שהוא בדוק ומנוסה, ואמנם מכאן הסגולה לתת כסף לצדקה ולא להדליק נר, וכן הביא סגולה זו בספר באורח צדקה (עמ' ריז) בזה"ל: סגולה למציאת אבידה לתת צדקה ולומר אני נותן צדקה לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, וכן סגולה להצלחה ולמציאת אבידה לתת צדקה לעילוי נשמת הגה"ק רבי עקיבא פראנקראט זצללה"ה, ובהערה שם ציין שכן כתב בספר סגולת מלכים מכתב ג' משמיה דהחת"ס והו"ד בספר דרך הנשר גאלאנטא תרפ"ח עמ' ס, ובספר חוט המשולש (ת"א תשכ"ג) עמ' קא כתב החסיד הג"מ עקיבא פראנקפורט ז"ל אשר ממנו התחילו הקופות אשר ציווה למשפחתו לנדב בכל עת צער וצרה ר"ל וישועו עי"ז כאשר עודנה מתנדבים גם בני משפחתינו הי"ו עפ"י שהנהיג זקני בעל החת"ס זצ"ל, וע"ע בספר תומר דבורה פרק יג סעיף יט ובמש"כ בספר הליכות והלכות אמרי סופר ח"א עמ' רלה.

וכן כתב בספר אלף כתב (ח"ב אות תתמ) שכתב הגאון רבי יצחק ווייס אב"ד ועערבוי וז"ל: תלמיד מובהק אחד מתלמיד החת"ס ז"ל אמר בשם החת"ס שהיה רגיל לומר שטוב לנדור למצוא אבדה ולהצלחה לעילוי

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

נשמתו של הגה"ק רבי עקיבא מפראנקפורט זלל"ה, ומיהו היה אותו צדיק ראיתי שכתבו בזה"ל: לפני מעל 400 שנה חי ופעל בפראנקפורט צדיק נשגב בשם רבי עקיבא אשר בלכ ימי השבת בנשאו מדברותיו היה בית המדרש מלא אנשים שבאו לשמוע דברי חכמתו כמופיע בספר רבני פרנקפורט עד שהנהלת הגיעה להסכמה משותפת עם מועצת העיר להעניק לו בית דירה מוקפת גן למקום מגוריו בעד התחייבותו לדרוש בקהילתם מדי שבת בשבתו, וגדולי דורו מזכירים אותו בתוארים מופלגים עד מאוד.

ומכל מקום ראיתי שכתבו שעל מה שזכה לסגולה זו לא ידוע, מלבד מש"כ בחוט המשולש שממנו התחילו הקופות שכנראה שהוא חילל היסוד של קופות צדקה, ומשו"ה הסגולה היא לנדוב צדקה לעילוי נשמתו, אבל לא כמו הסגולה שאומרים להדליק נר לעילוי נשמתו, שזה הסגולה שייכת רק לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, ויש עוד להאריך בעוד כמה סגולות למציאת האבידה, וראה עוד במה שכתב בזה בספר סגולות רבותינו לידי"נ הג"ר ישי מזולמיאן שליט"א, וגם פלא שלא זכר לסגולה של נדיבת צדקה לע"נ רבי עקיבא מאסמטרדם זיע"א, ויש עוד להאריך, ועיין, והייתי עוד רוצה להאריך ולהשתעשע בספרו, אבל קשה עלי המלאכה, כאשר אין לפני הדפס במודפס, ויהי רצון שכת"ר שליט"א יזכה להפיץ מעיינו החוצה ולזכות את הרבים בעוד עשרות ספרים נפלאים בכל חלקי התורה הקדושה אמן ואמן.

ממני זעיר אנפין, יוסף אביטבול, פה עיר התורה בני ברק

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

ללמוד לפי טבעו - מכתב לקונטרס שמח נפש

בס"ד

יום ו' כ' טבת תשפ"ב

לכבוד הגאון רבי חן פדלון שליט"א מח"ס קדושים תהיו וש"ס, ראיתי ע"י הגר"ג הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך, קונטרסו שמח נפש, כפשוטו ממש, שהדברים משמחים הנפש, ועברתי בין בתרי דפיו וראיתי במש"כ לדון בסימן צא כמה ענינים נחוצים בענין כתיבת ספרים, ובמעלת כתיבת חידו"ת, וכתב שם באות א', שעיקר חלקו של אדם בתורה הוא שימצא לו מקום אשר איותה נפשו להתגדר ולהעלות בו מה שלא העלו הקודמים עליו ואמרו חז"ל בחולין דף ו' ע"ב מקום הניחו לנו אבותינו להתגדר בו, וציין עוד כת"ר למש"כ בהסכנת הגרי"ח זוננפלד לספר קצות השולחן שכתב שעיקר פרי עמלו של כל ת"ח הוא שיברר איזה הלכה בכל צדדיה יעו"ש, והנה בעיקרא הדברים שכל אחד יברר הלכה אחרת, הנה כן מצינו להרבה מחברי ספרים שחברו ספרים שלמים ובררו ענינים שלמים בתורה, וע"י כן מתבררת ומתפרסת התורה הקדושה לעוד ענפים, ואפשר לעשות רשימה של אלפי ספרים בכל מיני הלכות ודינים בש"ס, [והייתי רוצה לציין אפילו רק כמה עשרות ספרים שיצאו ממש לאחרונה, אבל הזמן קצר והמלאכה מרובה] ואמנם הדרך כן למיש בידו להתעמק בנושא אחד כמה שנים ולא יופרע בידו, לא כן שיש דרכם של תלמידי חכמים להשיג ועוד בחכמת התורה, ולא להתעכב בנושא אחד יותר מידי זמן.

עוד כתב כת"ר למש"כ בספר אבן שלמה (פרק ח' אות ב), וכתב והרבה בני אדם אינם שבעי רצון ממה שלומדים כי אינם מחפשים את חלקם בתורה אלא לומדים תמיד את אשר כולם רגילים ללמוד ומניחים חלקם בתורה וחבל על דאבדין ולא משתכחין עכ"ד, ויש להוסיף עוד בזה מה שראיתי כמה פעמים שעורר מרן ראש הישיבה הגרי"ג אידלשטיין שליט"א ראש ישיבת פוניב'ז, שיש שלומדים מה שלומדים בישיבה ולא מוצאים סיפוק ומשו"ה לא לומדים, ואמר שכל אחד צריך ללמוד לפי מה שמתחבר, וצריכים שהלימוד יהיה מעניין אם הנאה ומתיקות והדרך לזה היא ללמוד בצורה המתאימה לכל אחד לפי טבעו.

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

וכך הובא שאמר בגליון בדרכי החיזור (מס' 409) וההצלחה בתורה תלויה אם לומדים בצורה שמעניינת ומרתקת כל אחד לפי טבעו רוב הציבור נהנים מפשטות כמו להבדיל במילי דעלמא שיש בעיתון חדשות דברים פשוטים ויש מאמרים ועל פי רוב מאמרים זה משעמם ורוב בני אדם מתעניינים יותר בחדשות פשוטות אף שאין זה נוגע למעשה ומאי נפקא מינה מה שנעשה באמריקה ובאוסטרליה כך הטבע שדברים פשוטים מעניינים והרי דברי תורה מתוקים מדבש ומאד מעניינים כמו שפירש רש"י בשני מקומות בפרשת קריאת שמע על הפסוק דברים ו והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום פירש רש"י לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה ובפרשת והיה אם שמוע שם יא יג על הפסוק אשר אנכי מצווה אתכם היום כתב שיהיו עליכם חדשים כאילו שמעתם בו ביום היינו ש זה מעניין ומושך כדברים חדשים שבני אדם מתעניינים בהם זה וכששומעים דברי תורה וגם כשלוומדים אפילו גמרא עם רש"י זה מאד מעניין כחדשים והכרתי אנשים לא בעלי מדרגה שהיו יושבים שעות רבות ולומדים בהתמדה גמרא עם רש"י והיה אחד שהיה סוחר בביאליסטוק ולעת זקנתו שכבר היה לו פרנסה כדי חייו עזב את המסחר ועלה לארץ הקודש ובא לגור ברמת השרון והיה יושב כל היום בבית הכנסת ולומד לימוד בפשטות שזה מאד מעניין ובאופן זה כל אחד יכול ללמוד בהתמדה וזו עצה להתמדה אם לומדים בפשטות שזה מעניין ומושך ואמנם יש מיעוט שנהנים מן העמקות אבל גם בזה יש סדר וכמו שאמרו שבת סג א ליגמר והדר ליסבר ועל ידי שיש הרבה ידיעות וחוזרים עליהם כל חזרה מוסיפה הבנה ובדרך זו אפשר להיות דבקים בתורה ו ככל שיותר לומדים בצורה המושכת יותר מתרגלים בזה וההרגל נעשה טבע. עכ"ד מרן הגרי"ג שליט"א, ודבר זה יש לעורר ביישבות שהרי לא כולם ברי הכי ללמוד אותו לימוד, וצריך לעורר בזה הרבה, ויהי רצון שהשי"ת יניחחנו בדרך האמת בלימוד תורתו הקדושה, ונזכה לשבת וללמוד ולעיין בעומק בתורה הקד' כל הימים.

בייקרא דאורייתא

הצעיר באלפי ישראל

יוסף אביטבול

פה עיר התורה בני ברק

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

הוספות לקובץ באר התורה קנא

הרה"ג נדב מיכאל שריפי שליט"א בעמח"ס שמן הטוב ושא"ס

לגבי שפתון שנפסל מאכילת כלב, יש לדון שבעת שהוא מלקק את השפתיים לפעמים חל על השפתון דין "אחשביה" ועובר על איסור למרות שאינו ראוי לאכילה. ואמנם יש לדחות שכיון שעושה כך רק כמסיח לפי תומו ולא בכוונה אינו מחשיבו לאכול.

ויש ללמוד זאת מדברי החזון איש (או"ח סימן קטז סק"ח) שאין אחשביה בתערובת, כיון שלא מחשיב את החמץ עצמו אלא את כלל התערובת, וכיוצא בזה כתב הרב כתב סופר (או"ח סימן קיא) שאין אחשיבה בתרופות, שאינו מחשיב את הדבר לאכילה אלא לרפואה. ולכן נראה שאין לאסור כשטעמו פגום. ואנא עבדא דקב"ה הארכתי בזה בס"ד בשו"ת שמן הטוב (או"ח סימן יז).

הגאון רבי ישראל שוורץ שליט"א בעמח"ס דעת ישראל ושא"ס

בדין ברכה על התפוח בדבש, אעתיק כאן מש"כ בזה במק"א

(א) ברמ"א תקפ"ג ס"א ויש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש ואומרים שתחדש עלינו שנה מתוקה וכן נוהגין.

ובמג"א סק"א ויברך על התפוח שהתפוח עיקר שכתוב בכל מקום נוטלין התפוח וטובלין בדבש ולא כתוב אוכלים דבש עם התפוח. ומשמע שהתפוח עיקר דוגמא דטיבול מרור. (מהרי"ל דרכי משה), ויש נוהגין לבטל פרוסת המוציא בדבש ע"כ.

ובטעם הדבר שהתפוח עיקר אעפ"י שאומרים תחדש עלינו שנה טובה ומתוקה שזהו הדבש י"ל כמש"כ הט"ז סק"ב ממהרי"ל הטעם דאוכלים תפוח דהוא רמז על שדה תפוחין הידוע עפ"י הקבלה [זוהר ויחי רכ"ד ב' ע"כ. ובגר"א סק"ח כ' הטעם דאוכלין תפוח על שם ופריו מתוק לחכי] שיר השירים ב. ג' [וכמו שכתוב [בראשית כ"ו כ"ז] כריח שדה ומתרגמינן חקל תפוחים, והיה בראש השנה כידוע [זוהר רעיא מהימנא אמור צ"ט ע"ב. פנחס רנח. ב' ע"כ, ועיין מהרי"ל שם שאוכלין תפוח אף דאיכא כמה מינין מתוקין טפי משום דתפוח רומז לשדה תפוחין ונאמר ריח בני וכו' מ"ש. ויש להוסיף טעם באכילת התפוח לפמש"כ בגמ' שבת פ"ח מ"ד כתפוח בעצי

קובץ באר התורה (קנב) פרשת וארא

יער למה נמשלו ישראל לתפוח לומר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע ע"כ (וע' תוס' שם) ולכן אוכלים תפוח לעורר זכות זה דמתן תורה דהקדימו ישראל נעשה לנשמע [וכן כתבו הקדמונים [הרס"ג] א' הטעמים לתקיעת שופר בר"ה לעורר זכות קול השופר דמתן תורה, ועיין ר"ה ל' ע"ב בר"ה במנחה מההוא אומר קול ה' יחול מדבר וברש"י כדי להזכיר בר"ה זכות קול שופרות של מתן תורה]. ומלשון הרמ"א שכ' תפוח מתוק מבואר דעצם התפוח מתוק ומרמז לשנה מתוקה וזה מש"כ הגר"א על שם ופריו מתוק לחכי. משמע דעצם הפרי מתוק הוא, וא"כ התפוח עיקר, ומכ"ז יש לומר דהעיקר הוא התפוח המתוק שהוא עיקר הסגולה רק להמתיקם יותר לוקחים דבש. וכ"מ מ' הרמ"א. נוהגין לאכול "תפוח מתוק" בדבש.

ב) ולפי"ז מיושב במה שהביא הבאה"ט סק"ב משיירי כנה"ג דמפלפל אם יברך על התפוח או על הדבש ע"ש. ובשו"ת שבות יעקב ח"ב סימן כ"ז כתב דמשום ספק זה נהגו לאכול המוציא עם הדבש והתפוח ביחד ע"ש. אולם מנהגינו לברך על התפוח ולפטור הדבש וכמש"כ במג"א. ובשועה"ר ס"א ובמ"ב סק"ג. ובקיצור שו"ע קכ"ט ס"ג. ואף דלכאורה הוי טפל, ולהנ"ל א"ש דהתפוח עיקר, ועיין שע"ת סק"ב שכתב ג"כ דאנו נוהגים דאוכלין כל אחד בפני עצמו ומחמת ספק ברכת התפוח מוכרע אצלינו שהתפוח עיקר שהדבש אינו רק טוח על פניו וסיכה בעלמא דמשהו עבדי ליה ואיך לך טפל יותר מזה.

ועיין בפר"ח שכתב דהמנהג שאוכלין תפוח מתוק בדבש מקורו מלשון רש"י בכריתות ו' ע"א ד"ה רוביא וז"ל והני איכא דגדלי מהר ואיכא דמתקי ע"כ, ומנהג נכון הוא, וכן כתב בספר עורא [נחמיה ח'] אכלו משמנים ושתו ממתקים, וכו'. וא"כ העיקר הוא תפוח מתוק וע"ז קאי שיחדש עלינו שנה טובה ומתוקה דהתפוח עצמו מתוק הוא [וכ"מ בלשון המהרי"ל ע"ש] וא"כ אדרבה התפוח הוא עיקר ולכן מברכין על התפוח בפה"ע.